

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKI DAGBLADET

Laupäeval, 4. septembril 1971

Nr. 70 (3655)

13. aasiakäik

Kanada-konsul asus ametisse RVN esimeheta

TORONTO (EPL) — "Pea endastmõistetavaks, et mul aukonsuli kohustesse astudes tuleb lahkuda Rahvusliku Välisviisiluse Nõukogu esimehe kohalt", ütles Ilmar Heinsoo Eesti Päevalehele antud intervjuus, märkides aga, et ta täidab RVN esimehe ülesandeid järgmise üldkoosolekuni, mis tuleb kokku poollise kuu pärast. "Esitan oma lahkumisteadande juhatajale kõige lähemal ajal, paludes, et juhatus viitab uue esimehe valimise üldkoosoleku päevakorda".

Ühenduses Ilmar Heinsoo kandidatuuri kinnitamisega Eesti Aukonsuli kohale Kanadas, pöördusine Ilmar Heinsoo poole jututajani, et lihemalt kuulida kuidas uus konsul oma tegevusse rakendub ning kuidas

Ilmar Heinsoo

mõnda aega tegevusteta seisnud konsulaadi töö kohapeal jätkub.

"Minu kandidatuuri kinnitamine oli üsna pikanäoline. Reedel, 13. augustil valmistusin suvupuhkusele sõiduks, mil peakonsul Ernst Jaakson ootamatult New Yorgist heiskas, teatades, et tal on "ebausklikul päeval", s.o. reedel, kolmeteliskümnel, hea uudis: Kanada peakonsul kirjaga oli E. Jaaksonile teatatud minu aukonsuli kohale kinnitamine", märkis I. Heinsoo.

Ta lisas: "Puhkuse kestel oli võimalus rahulikult puhata ja poajaga rõõmu tunda rikkalikult kalasaagist Haliburtonis. Torontosse tagasi tülles ja igapäevasele tööle asudes ootasid ees aga telefonilised ja kirjalikud õnnitlused, kuna mu konsulis määramine oli vahepeal üldiselt ajakirjanduse kaudu teatavaks saanud."

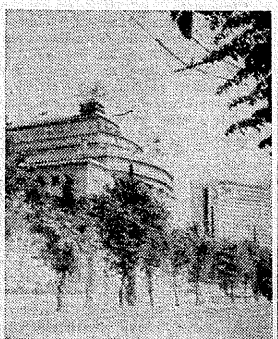
Küsid, millise tähtsuse I. Heinsoo osutab aukonsuli koha täitmisele Järg. lhk. 11

Eestlased lahkusid sakslaste liidust

Eesti skautide malev Saksamaal on välja astunud saksa skautliidust "Bund Deutscher Pfadfinder" protestiks organisatsiooni pideva vasakulekäändumise vastu.

Vasakpoolsed mõjud hakkasid liidus ilmnema aastal 1968 ja organisatsioon kaldus kõrvale traditsioonilistest skautlikust teadest, segeli kasutama hakates ka puralippu. Rahvusvaheline Skautide Liit, kus liikmeteks on veel saksa kristlik-luterlik skautliit ja luterlik St. George'i liit, palus neid kahte organisatsiooni eraldada poliitikkasse laskunud kolmandast liidust. Eestlased sattisid sellesse liitu omal ajal selle tõttu, et see oli niinuke skautliit, mis ei olnud otseselt seotud ühe või teise saksa kirikuga. Eesti maleva lõpetas pärast väljastmisteadaannet liikumise maksimise ja on praegu nü. "metsik". Kuuldavasti on loomisel uus apoliitiline skautliit.

Uus vaade Tallinnas

Soomlaste poolt ehitatud Viru hotelli valmimisega on Tallinnas linnapilti tekkinud uus perspektiiv, mis halvasti sobib ajaloolise vabalinnaga. Pildil hotelli moodne funktsionalistlik kõrghoone vana Estonia teatri taustal.

Soomlaste muljeid Tartust: 200 soome soost tudengit, 35000 soomlast Eestis

Soomes ajaleht "Keskinuomalanen" avaldas oma 11. juuli numbris artikli "Tartto on suomalainen". Mis hõlmab koos piltidega terve lehekülje. Artikli autoriks on Aarne Vuorinen ja ta on kirjutanud selle seoses soome kodumõruse-uurijate ekskursiooniga Tartusse. Eritine tähelepanu on osutatud Tartu ülikoolile ja seal aset leidnud soome keele õpingute aegade jooksul. Professor, akadeemik ja keeleteurija Paul Ariste on kõnelnud soomlastele "kuulsa ülikooli seinte vahel sujuvas soome keeles, aga palguti liiga kiiresti ja rutineeritult".

— Oli kodune tulla Tartusse ja kogu Eesti Tarkuse-majja, ütles Aarne Vuorinen Tartu ülikool oli esimeseks õppeasutuseks maailmas, kus hakati soome keelt õpetama. Ta on üks põhjamaade vanimaid ülikooli ja soomekeelse õpetuse häll. Sõna "põhjamaade" tekitab sooja tunde. Kuigi oleme Läänemere taga, Soome lahe lõunapool, oleme sugulaste, soome hõimude maal. Eesti kuulub Baltikumi ja N. Liitu, aga ta on soome-ugri keeleala. Ja ajalooliselt on ta olnud ühendatud Rootsi-Soome riigiga, mõnikord tervenisti, mõnikord osaliselt. Tartu kuulus Rootsi juba a. 1632, millal Gustav II Adolf asutas sinna Läänemere-maad ja jaoks ülikooli.

Prof. Ariste on jutustanud:
— Soome keel sai Tartus õppeal-

neks a. 1802. Turu ja Rootsi ülikoolides ei osutatud sellele rahvakeelele veel suuremat tähelepanu. Ungaris ei olnud üldse sugulastele jaoks õppeasutust. N.n. Vana Soome (Vanha Suomi), Viiburi lään, kuulus tol ajal ja Venemaal. Etapid, tohtrid ja ametmehed saaksid rahvaga toime, siis korraldati Tartus soome keele õpetamist. Ka Vana Soome liitmine Soome külge ei likvideerinud soome keelt Tartu ülikoolis. Sel ajal oskas üliõpilaskonna enamik soome keelt.

— Praegu on üliõpilaste nimikirjas ligi 200 soomlast. Ükski nendest pole Soomest. Kuid on selliseid, kellele perekonnanimed lõpevad -nen'iga. Taolisi -nen-lõpuga elanikke on Eestis 35 000. See ei tähenda aga, et kõik kõneleksid sujuvalt soome keelt. Vanemad oska-

vad, aga nooremad hakkavad juba unustama. Ülikooli matrikulisel selgub, kuidas perekonnanimi muutub. Samas nimekirjas on Hämäläinen, Hämäläinen ja Hämäläinen. Puhi soome nimi eestistub.

Paul Ariste on veel tähendanud, et mõnevõrra soome keele oskamine ei muuda sugugi sama keele õppimist ülikoolis kergemaks. Otsustavasti: eestlane tajub kiiremini sugulastele õigeid vorme kui murdelist kodukeelt kõnelev ingerlane, kes on oma murdekeele vormide vang.

Kuigi praegu pole soomlasi lahe tagant Tartu ülikoolis, tulevat sinna ingerlastele lisaks soomesugu õpilasi suure Venemaa eri soppidest.

Rohkem soomlaste Tartu muljeid leheküljel 4.

Birger Nermani matusealal üles kõigi eesti keskorganisatsioonide (ERN, Esindus, ERF ja EK) nimel järelehiide. Kadunu kirstu kõrval ja ees asuvaist pärgadest olid rohked sinimustvalgete lintidega (EPL-foto Lepper)

Vabadusvõitleja Birger Nermani viimne teekond

Esmaspäeval, 30. augustil toimus Stockholmis Oscari kirikus Balti rahvaste ja ikestatute vabaduse eest võitleja professor Birger Nermani matusealitus, kuhu kogunes terve kiriku täis tema omakseid, riisistööli ja sõpru, kõige rohkem aga eestlasi, lätlasi, leedulasi, poolakaid ja teiste ikestatute rahvaste esindajaid ja liikmeid, et tuua viimast austust nende rahvaste ja vabaduse vankumatu sõbrale. Stockholmis Riiklik Ajaloomuuseum, mille direktoriks Nerman oli 28 pikka aastat, oli matusealituse puhul lasknud oma lipu poolde varrased.

Matusealituse pidas Oscari koguduse õpetaja ja kadunu isiklik sõber praost Lars Hedblom. Matusekõne meenutas õpetaja ühiseid mälestusi kadunud sõbraga, kes, nagu ta rõhutas, oli elav inimene selle sõna parimas mõttes kogu oma elu läbi, idealist ja kartmatu võitleja. Ta sni oma elulised ja oma nooruse paarastastest teenistusest Eestis-Tartus, noore vaba rahva ülesahituse kaasa lüües arheoloogia õppetooli professorina ja organisatsioonina. Kui Balti rahvad taas oma vabaduse kaotasid, alustas Birger Nerman võ-

itlust nende vabaduse eest, mitte ükski Rootsis, vaid tegutsedes üle Skandinaavia piiride.

Kui eesti ja läti põgenikud aastal 1944 Rootsis saabusid, siis ootas neid ees truu sõber Birger Nerman, kes mitte ainult neid igati ei abistanud, vaid astus ka nende eest välja õigusa nimel.

Tema lahkumisega on tabanud asendamatu kaotus Balti rahvaste vabadusvõitlust. Kuid, ütles õpetaja, kindlasti saabub kord, aeg, kus saatuse kellaad lõpevad ka kõigile diktuuriudele, kuulutades nende kadu

ja vabadust kõikidele rahvastele, keel- lalt see on võetud.

Birger Nerman ei jäänud kuulda neid kelli, seda aga teeme võib olla meile, järelejäänud või meile-järgnev sugupõlv, lõpetas õpetaja Hedblom, kes selle järele mattis kadunu luteri kombe järele.

Birger Nermani tammekrist oli up- punud punastes roosidesse, mille- sed olid asetunud tütre ja pere- kond. Kirstu kõrval seisis auvalve- Ostgöta üliõpilasseltsi esindaja il- puga — kadunu kuulus akadeemil- selt nende perre. Vaata edasi lhk.2

EPL

4. septembril 1971

MILITARISM

Militarismist kõneldes meenutatakse peamiselt preislasi ja Hitleri-Saksamaad, eriti viimast, sest kolmekümnendate aastate ajastu, mil saksalased marssisid laides, tihedates, nõorsirgetes lõpmatuses hamburi relvastatud ja sirge paraad-sammuga kolonnides, on vanemal ja keskmisel generatsioonil veel selgelt silmade ees ja nooredki võivad seda jälgida nendelt ajaloolistelt kroonikafilmiidelt, mida televisiooni kroonikud hirmutuseks näitavad.

Needsamad kroonikud ei näita aga meile televisioonilinelad aktuaalseid paraade, mis on kujunenud Hitleri-ajastu täpseteks koopiateks ja mis toimuvad kõikides idariikides — suurimad nendest aga Moskvas. Lipud, standardid, distsipliin-sammuvad sõduritemassid, tulevikusõja relvavigandid, marssalid hiiglelõakutega ja aumärgimassiga, mis eldab tugevat kehaümberrõõmu. Neid ei armastata näidata, sest see võiks tekitada vaatajais assotsiatsioone. Ometi on vahe, vähemalt Kremli ametlike seletuste järele tohtu: Hitleri massid ja distsipliin oli agressiivne, Nõukogude veel suuremad militaardeemonstratsioonide orgiad aga vaid rahu ja ritsisismi kaitsjad, kapitalismi ärahirmutajad. Kui nüüd keegi nii

naivne on, et ta seda usub. Kart-jad on ülekaalus.

On iseloomustav, et kõige suurem teiste riikide süüdistaja militarismis, revanshismis, agressioonika-vatsustes jne. on praeguse maailma suurim, konventsionaalse armee osas kõiki teisi riike kaugelt ületav suuriik, kes teaduspäraselt ei ole häbenenud oma jõudu korduvalt pea-le sundida oma naabritele, satelliitidele ja rahvastele, kes on püüdnud üles tõusta vabaduse saavutamiseks.

N. Liit hoiab juba Stalinist peale nagu "rahu eestvõitlejana", kuigi kogu sisepropaganda on suunatud sõjalise võimuse kasvatamisele ja elanikkonna isiklike loobumiste sõjatoetuse huvides — "rahu huvides" tuleb neil teha ikka ja jälle loobumisi materiaalselt. Kui Hitler imbutas oma ajakirjanduse, filmid ja kirjandusegi läbi kõige militaar-se heriseerimisega, siis N. Liit on aastatega palju kaugemale jõudnud selle propaganda totaalseks muut-miseks.

Kui võtta kätte näiteks okupatsioonilise peahäältekandjad Eestis "Sovjetskaja Estonia" ja "Rahva Hääl", siis leidub seal igas numbris midagi, mis teeb kangelasteks relvade tarvitajaid. Olgu siis tegemist tsiviilelanikkonda sõja puhkemisel veriselt terroriseerinud hävituspataljoni-laste "rahvaarmee" ja "kangelasteks" kujutamisega või siis üksikute väelike, relvade ja sõja-lise ettevalmistusega ja kehalise treeninguga tegelevate organisatsioonide populariseerimisega. Lastelehede ja õpperaamatud alustavad selle propagandaga, mille hiigelpäevadeks on sõjalised propagandapäevad, kus ülemjuhataja käskkir-jad ilmuvad kogu ajakirjanduses ja loetakse ette raadios-TV-s. Siit nähtu-ke selgeimalt, kuidas üks režiim oma rahvast kasvatab sõdureiks ja õpetab neid mõtlema militaarselt.

18. augustil oli N. Liidus järjekor-dne militaarpropaganda suur-päev, pühendatud õhulaevastikule, sest Venemaal ei tehta vahet sõja-ja tsiviilennunduse vahel teadmi-se, et sõja puhul on see nagunii üks ja sama asi. "Õhulaevastikku" kuuluvad ka lennupordiklubid, ni-metusega lühendatult ALMAVÜ, parashüütide-langevarjurite klubi jne. Marssal Gretscho, kaite-minister, avaldas järjekordest käsk-kirja, kus leiduvad järgmised pas-sused:

"Nõukogude rahva võitlus kommu-nistliku üheshüüdistuse suurejo-neliste plaanide täitmisel kulgeb keerulises rahvusvahelises olukor-ras. Imperialismi agressiivsed jõud astuvad välja rahvusvahelise pine-vuse lõdvendamise vastu, takista-vad Euroopa julgeoleku küsimuste lahendamist ning püüavad sülitada ja laiendada sõjakoldeid maa-keras eri piirkondades, õhutavad militarismi, mis kätkeb uue maail-masõja puhkemise ohtu. Viies jär-jekindlalt ellu rahu ja rahvusva-helise julgeoleku, rahvaste vaba-duse ja sõltumuse eest võitlemise programmi, mis esitati NLKP 24. kongressil, teevad kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus kõik, mis neist oleneb maailma imperia-lismi agressiivse tegevuse paljasta-miseks ja nurjamiseks, hoiavad tähelepanu keskpunktis oma maa kaitsesõime, armee ja laevastiku lahingulise võime-e edasise tõe-tmise küsimusi. Nagu kõiki NSV Liidu relvastatud jõude, varustata-ke Nõukogude lennuväge pidevalt ajakohase lahingutehnika ja relva-

Toalettpaber

Üks neid trikkiseid, mis eestlas-tele tasuta postitatakse tuleb Rootsi-st (neid tuleb peatavasti ka Eestist), kannab nime "Meie Post". Selle väljaande hoiak on juba varemalt kulmu kergitama sundinud, sest toimetaja väldib piinliku hoolega ja dzhentlmenlikkusega haavamast ja kriitiserimast neid, kes tema kodumaal (ja selle saatkonna Stok-holmis, kus toimetaja oli ameti-mees) vägivaltelt üle võtsid, rää-kimata nende vastu võitlemisest. Olles seismud kaugel küüditamist-est ja kuklalaskudest, on toimetaja vaadelnud Eesti ja teiste Balti rahvaste iseseisvuse kaotust nagu mingit struktuurimudatust, mis toimum näit. praegu Rootsi toot-su-se ja kus väikesed ühikud ühen-datakse suurteks.

Augustiku "Meie Postis" on see "ajaloolise paratamuse" tüü osal-valt paigutatud ühe küllasoleva "kodumaaalaste tehnokraadi" suhu intervjuu kujul, kes ei ole kon-taktis kodumaa nendest inimestega, kes sooviksid Eesti vabadust, kes näeb venelaste sissevõtmise mitte venestamist, vaid häädavajaliku töö-jõudu ja kes on oma lekkal saanud informatsiooni, et ka kodanlike iseseisva Eesti algusastatel (nagu nüüd nõukogude okupatsioonid rez-hiimi kolmandal aastal kümnel?) on olnud tarbekaupadest puudus ja kes on toimetaja vabanastund usust, et iseseisv Eesti majandus-likult oleks tõusnud nagu praegu Rootsi, kus heaolu kriipsutab alla mustriaga toalettpaber, milleta ju siiski saab ähvi. Vähemalt Eestis praegu ja muidugi N. Liidus, kus toalettpaberini tsivilisatsioon pal-judes osades veel ei ole jõud-nudki.

"Meil tuleb leppida selle olukor-raga, mis ajalooliselt tekkinud," on kogu jutu muraaliks, mis toimetaja, kes ilmselt esmakordselt neid propagandistide poolt tüli tarvita-vaid väiteid on niivõrra huvita-vud, et ta on pidanud vajalikuks seda intervjuu kujul pakkuks ka lugejatele kui "tulelaadset mõtle-misviisi" Eestist. A. ja "Kodumaa", kes pakub pisut jämedamakoosle-malt sama reaalselt "ajaloolist pa-ratamatust". Ilma võrdlusi mähi-ka mustriga heaolutoaleti-pabe-risse.

VÄLISKOMMENTAAR

Ikestatud rahvaste probleem

Rahvaste antibolshevistliku bloki häälkandja "ABN-Correspondence" avaldas kahes viimases numbris veer-gudel pikema ülevaate ikestatud rah-vaste probleemist. Artikli autoriks on ANB juhtiv tegelane ameerika fil.d.r. Austin J. App, kes leiab, et USA pole ikestatud rahvaste küsimuses sugugi talitanud vaimus, nagu Kong-ressi resolutsioon seda sisaldas. USA Senati ja Saadikutekoja ühises reso-lutsioonis 17. juulist 1959 üteldakse muuseas: "Kuna maailma elanikkon-na olulise osa orjastamine kommu-nistliku imperialismi poolt pilkab rahuliku kokkatsentsi ideed; ja ku-na 1918 saadik veele kommunisti imperialistlik ja agressiivne poliitika on viinud läbi imperialismi loomise, mis on otseseks ähvarduseks Ühend-riikide ja maailma kõigi vabade rah-vaste julgeolekule; ja kuna kommu-nistliku Venemaa imperialistlik po-liitika on otseselt ja kaudse agresi-oniga viinud Poola, Ungari, Leedu, Ukraina, Tšehhoslovakkia, Läti, Ees-ti, Valgevene, Rumeenia, Ida-Saksa-maa, Bulgaaria, Hiina mandri, Ar-meenia, Azerbeidžani, Georgia, Põh-ja-Korea, Albaania, Sise-Uurali, Ti-beti, Kazahhi, Turkestani, Põhja-Vietnami ja teiste rahvusliku ise-seisvuse allahelmitamist; ja kuna nede alustatud rahvaste rõhuva enamu-se soov vabaduseks ja sõltumuseks kujutab endast võimsat abinõu sõja vastu ja parimat lootust õiglaseks ja kestvaks rahuks", seepärast on otsu-satud, et Kongress paneb presidehti-let ette välja kuulutada "Ikestatud Rahvaste Nädal iga aasta selle aja-ni, mil maailma kõik ikestatud rah-vad on saavutanud vabaduse ja ise-seisvuse."

Sisuliselt tähendas Kongressi reso-lutsioon Ameerika manifesti ikesta-tud rahvaste vabastamiseks ja kom-munistliku türannia tõrjumiseks, mis vaevab poolt Euroopat ja suuremat osa Aasiast ning varitsab USA ukse-lävel Kuubas, jatkab dr. App. Aga hoolimata USA ametlikust poliitikast sihiga vabastada ikestatud rahvaid ja elimineerida Nõukogude-Vene ko-lonialismi, on kommunist — vene ja hiina oma — viimase aastaküm-ne jooksul vähenemise asemel pigem laienenud. Tasapisi on hakatud lep-pima N. Vene imperialismiga nõnda, et USA ja vaba maailm pidid kaotama külmna sõja. Sellest kõneleb üks dokument 1963. aastast, mis oli

"Tabamata ime" Eesti Teatris

Maria Kalbek lavastab.

Stockholmi Eesti Teater alustab sügishooaega 23. oktoobril (kordus-estendusi 24. ok.) ABF-saalis Svea-vegeni Edvard Vilde probleemiri-ka kunstkudraamaga "Tabamata ime" Marie Kalbeki lavastuses.

"Tabamata ime" (1912) on esimene Vilde kolmest näidendist ("Pisuhänd" 1913 ja "Side" 1922). Teos on niikihsti seltskonnakriitiline kui ka isikukriitiline. Väikerahva noore kultuuriga haritlaskond otsib oma kunstile Ru-roopa suurte kultuurimaade tunnustust ja sunnib kunstnikke seda tun-nustust taotlema. Sellega ühenduses tõuseb teravalt esile kunstniku iga-vene probleem: eneseusku ja enese-riitika vahel. Drama senised la-vastused on andnud reale näitlejale võimaluse luua suurepäraseid karak-terkujude.

Proovid algasid kevadel ja jätku-vad nüüd pärast suvevaheaja. Peao-si mängivad Rein Vellner (klaveri-kunstnik Leo Saalep), Helju Sund-vik-Mängel (Lilli Ellert), Epp Sund-ström-Lohk (Eeva Marland), Ago Pärtel (maalikunstnik Magnu Kul). Teiste osalistena on kaastagevad El-mar Kold (Gustav Laurits), Karin Holm (Paula Laurits), Siiri Kuldepe (Jutta Laurits), Uno Tõnissoo (dr. Vaik), Eio Rahn (Salme Pedak), Ao Vaks (kirjanik Kõrend), Aleksander Pihl (organist Heinmann), Marie Broberg (Lauritsate teenija) ja veel mi-ni episoodiline tegelane.

määratud USA relvastuskontrolli ja desarmeerimise ametile. Selles doku-mendis üteldi muuseas: "Kas me seda mõname või mitte, saame me tohutult kasu Nõukogude süsteemi võimest pidada seaduse ja korra all enam kui 200 miljonit inimest N.Li-idus ja paljusid teisi miljonide satel-liitriikides. Vene kommunistliku im-peeriumi lõhkumise soodustaks kaht-lematat vabadust, kuid osutusks ma-ilmakorrale tunduvalt katastroofil-semaks kui Austria-Ungari impeeri-umi lõhkumine 1918." Dr. App leiab, et sõarane sõnastus on täielikus vas-tuolus Kongressi resolutsiooniga ikestatud rahvaste asjus ja pealegi lähtub võrdlusest, mis hoopiski ei pea paika.

Tasapisi ilmnenu Ameerika ten-dents vaadeld Nõukogude Vene-maad konstruktiivse jõuna seaduse ja korra pidamisel on aidanud ära hoida ikestatud rahvaste efektiivset abastamist. 1966 oktoobris tunnustas president Johnson praktiliselt N.Ve-ne kontrolli ikestatud rahvaste üle, kui ta kinnitas, et USA ei taotle teiste valitsuste kukutamist, vaid loodab rahulikule lahendusele, mis viib Ida-ja Lääne-Euroopa rahvaid ühisele koostööle. Nii on seletatav seegi, et USA on väikselt pealt vandanud, kui mitmed rahvad Ida-Euroopas on tei-nud katseid ülestõusuks vabaduse nimel. Ka Vietnami sõjas, kus neli ameerika vablastust on võidelnud, et ära hoida Lõuna-Vietnami lühenemist ikestatud rahvaste hulka, pole lei-nud tähtsist Kongressi resolutsioon 1959. aastast, milles Põhja-Vietnami nimetatakse ikestatud rahvaks, kes kuulub vabastamisele.

Kõike kokku võttes avaldab dr. App arvamist, et sedaviisi töötab konfrontatsioon USA ja N. Liidu va-hel kujuneda paratamatult raske-maks ja ühtlasi ohtlikumaks. Kõks-sidents viib ainult ümmikutele ja kolmas maailmasõda ähvardab selle lõpul. Ainsaks mõjuvaks ja kindlaks abinõuks sõja ärahoidmisel on N.Ve-ne impeeriumi lõhkumine seestpoolt. Lääs ja kristlik maailm on kohusta-vud kaasa aitama ikestatud rahvaste vabastamisele. Rahule võib loota ai-nult siis, kui ameerika Kongressi re-solutsioon 1959. aastast leiab täieliku rakendamist.

A.K.

● Stockholmis sündis Mai-Lis ja Arvo Toominguale poeg.

Prof. Esther Reifenberg, sotsioloog: "Oid kunagi ajad, kus õhk oli veel puhkas ja sex rääpis."

Indoneesia missioonileht ühes kuu-lutuses: "Kui sinu Jumal on surnud, siis võta laenuks minu oma."

EESTI PÄEVALEHT

Eestiska Dagbladet
Peatoimetaja Juhani Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetust ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholm
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstuna Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimisspostigiro nr. 15 67 70-0
Kulutusarvete postigiro 60 59 00
-0, Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta kr. 128:-
Termin (4 kuud) kr. 45:-
Kuu kr. 12:-
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kuriers
Tryckeri AB Eskilstuna 1971

dega, tal on suurepärase sõjaväe-laste kaader. Lennuväelaste tulihin-geline patriotism, piiritu ustavus kodumale ja kommunisti ideaalidele avalduvad nende pingelises töös... Elagu kangelaslik Nõuko-gude õhulaevastik. Au N. Liidu kommunistlikule parteile..." jne. jne.

Mis ütles rootsi avalikkus, kui siin või kusagil läänes avaldataks selline käskkirja? Ta ei ole isegi shokeeritud, kui see avaldatakse idas ja kibiseb asjade peapealepöö-ramisest. Sest kelle süü pärast ei ole maailmas rahu, kes ei võimal-darahvastele enesemääramist, kes hoiab kunstiikut juba kommandat aastakümnet pärast sõja ülal pine-vust oma militaarse tegevuse piire ikka lähemale viies teiste riikide piiridele ja randaedele?

Militarism ei kadunud preislaste-ga ja Hitleriga. See adopteeriti ve-ne kommunistide poolt. Selleks, et takistada rahu ja heaolu, et vaja-dus sõjalise jõuga laiendada oma impeeriumi.

KLA

10.000 piletit saadaval

Eestlaste Suurlooteri loosimine toimub 1. oktoobril k.a. Loterii kordaminekuks on vajalik veel realiseerida vähemalt 10 000 piletit, mis rootsi firma pankroti tõttu, kes aastaid on aidanud pileti realiseerida, on veel müümatu. Loterii peavõiduks on sõidauto Saab V4 Sedan – 1971 ja veel palju muid väärtuslikke asju nagu jalgrattad, kirjutusmasinad, juuksekuivatuspäradid, grillid jne. jae.

Loterii juhatus pöördub kaasmaalaste poole, et nad telliksid pileteid, et sellega kindlustada loterii kordaminekut igaaastase kultuurirahna väljandamiseks ja et katta noorsootöö ja kultuuritöö kuluid. Igati, kes müüb või omandab vähemalt 100 loosi, võib saada kuni 25 prots. müügitulust. 500 pileti müümise korral on provision 30 prots.

Tellimiseks palume kasutada aadressi: Eestnased Riikloterii, Pank 11, 100 52 Stockholm. Telefonid teel palume pöörduda loterii juhataja Irina Augi poole – tel. 021 28 446, kodus 64 61 25, või loterii büroosse tel. 67 70 53, 67 70 32.

Nixon külla ka Tokiosse?

Peetakse tõenäoliseks, et president Nixon külastab Jaapanit kunagi järgmise aasta kevadel. Tokios liikuvate kuulduste kohaselt annab USA presidendile ametlikult küllakutsu üle välisminister Fukuda, kes kohtub Nixoniga Washingtonis septembrikuu alguses. Nixoni pressisekretär märgib, et "USA president on huvitatud kõikidest võimalikest esitatavatest ettepanekutest, kaasaarvatud küllakutsu Jaapanisse".

See oleks sel juhul esimene Nixon ja USA president Nixon külastus Jaapanis. 1960 pidi tolleaegne ameerika president Eisenhower sõitma külla Tokiosse, ent külastus jäi ära, kuna Jaapanis esines ulatuslikke meelevaldusi Jaapan-USA vahel sõlmitud julgeolekulepingu vastu.

Eventuaalne Nixon'i visiit saareriiki oleks ühtlasi ka niinimetatud good-will reis pärast seda šokki, mis tabas jaapanlasi siis, kui sai teada, et Nixon külla sõitja Põhja-Hiinas. Muidugi ei ole meeldinud jaapanlastele ka USA poolt teostatud majanduslikud restriktioonid, mis tabavad valusalt Jaapani eksporttootust.

Nixoni püüet vahetada pehmeda näitab ka tema otsus sõita Anchorage lennuväljale Alaskas, kus oma reisil Euroopasse vahepealt 26. septembril Jaapani keiser Hirohito.

ARUSAAMAD RIIGIKAITSEST LÄÄNES NING IDARIIKIDES

Lääne ajakirjanduses, raadios ja kaugnägemises uued "maailmaparandajad", kes tahavad tuua igavest rahu maa peale, püüavad avalikkust selgeks teha seda suurt ning rasket ülesannet, mis lasub kaitseväeteenistuste kohustuste keeldumise õigusel. Selle Läänes levitava epidemilise nähtuse ühe võitis hiljuti pikemaalt sõna "Müncheni Merkur" veergudel CDU ridadesse kuuluv Saksa Liidupäeva liige dr. W. Wörner, et kaitseväeteenistuste keeldumine on ajajooksul kujunenud üheks hästi organiseeritud liikumiseks kogu Lääne-Saksas. Drasilis näitena toob ta esile fakti, et ainuüksi Ruhri piirkonnas ümmarguselt 80 protsenti gümnaasiumilõpetajast on esitanud avalduse, et neid vabastataks kaitseväeteenistuste kohustusest.

Sellised kurjaennustavad arvud näitavad ühtel poolt ilmselt äärmuslikku hädasõitu riigi olemasolule ja teiselt poolt "riiklikult tõukust", mida on saavutanud uued "rahva ümberkasvatavad" veerandsaja aasta vältel.

Riigikaitse vastase tegevuse juhtideks on vasak-radiikad, kes häirimatult tohivad massimeedia kaudu levitada õpetust "uue ühiskonna korra" üle. Need agitaatorid on tegelikult reeturid ja kommunistlike maailmavaallutajate tasulised agendid ning nende mõjuvõimkond on viimase ajal nii kaugele ulatunud, et saksakeelne ja kõrgemad õppeasutused on kujunenud marksistlike ja uusmarksistlike õpetuste täiendavaks.

Tegelikult küll ainult vähemused õpetajatekonnast toetab seda revolutsioonilist arengut, kuid masendav on teadmine, et enamused kooliõpetajate suhtes puudub julgus selle liikumise vastu sõna võtta, kõnelemata selle vastu võitlemisest, vaid pigem endi resigneerunud tagasi tõmbunud mingisugusesse "vaikivasse olekusse".

See suure hulga õpetajate passivsus on hõlmatud vasak-radiikadele õnnestunud, mille tagajärjel enamused kooliõpetajast ei taha enam mõelda kodumaa kaitsemisele, veel vähem kohustuste täitmisele, mida NATO on asetanud Saksamaale.

Nõrdisuuga tuleb ainult tajuda, et noored tahavad endid tunda mingi tahtejõuetu lambakarjana, milline on nõus kõik teed lahti jätta kommunistlikele imperialistidele.

Dr. Wörneri artikli taustal käsitleb sama probleemi viimases "Ständards" numbris eksil-rumeenlaste kesknõukogu esimees dr. Emilian. Ta leiab, et samal ajal kui vaba maailma massimeedia kõige abinõudega püüab maha tallata rahvus- ja riigikaitsetunnet, siis laa teeb oma pressit, raadio ja TV kaudu väsimatult tööd, ettevedada riigikaitse propagandat ja sisendada noortesse N. Liidu kodanikkonda "suurt kodumaa armastust".

Kontrasti selgitamiseks, mis valitseb Lääne ja ida lõksipidamiste vahel samas küsimuses, esitab dr. Emilian järgmist:

Tshu En-lai Balkanile?

Pärast ühe Kommunistliku Hiina valitsusdelegatsiooni lahkumist Rumeenias on Bukarestis hakanud levima kuuludused peaministri Tshu En-lai eelseisvat küllasidust. See leiaks sel juhul aset novembriks ning hiljaks peale Rumeenia veel Albaania ja Jugoslaavia.

Väga varem kommenteeris üks ungari leht hiinlaste elavnenud suhtumist espool nimetatud riikidega ja konstateeris, et "Balkanil hakatakse moodustama sovietsi-vaenuliku telge". Sama leht märkis samuti, et Tshu En-lai külastust on Balkanisse oodatud. Vähemalt Jugoslaavia osas on kindlalt teada, et Tito on palunud üht hiina delegatsiooni Belgradis.

Hiina-Rumeenia ühine kommunistlik pöör Pekingi delegatsiooni lahkumist oli sõnastatud sümboolselt, kusjuures välisvaatleja tehahepanu äratas lause, mille ülistatakse "laendatud koostöö mõlemale maale armeevade vahel". Hoolimata sellest aga märgitakse, et tegemist on tavalise viisakusvõrmeliga, kuna Rumeenia kunagi ei julge suuremas skaalas kaugemale N. Liidu mõjuvõimust ega Varssavi-pakti vägede ulatusest. Samuti pole näiteks ka Kremli pidanud vajalikuks rumeenlaste korralde kutsuda, vaid on lasknud oma satelliitidel vahetevahel moepärast häält tõsta.

lian rea tsitaate raudeeride tagusest pressist, millistest väärikid esiletõstmist mõned alljärgnevad:

9 mail 1971. s. avaldas valgevenne noorkommunistide häälkandja "Tshirvonaja zhena" järgnevad read: "Punarmee on uhke oma rahvale Tänapäeval on meie armee vägev, ahvardav, ja võitmatu jõud. Ta on maailmas kõige paremate relvadega varustatud armee. Igai silmapilgul, nii päeval kui ööl, on meie julged võitlejad võimelised igat vaenlast hävitama ja lõõma".

6. mail k.a. avaldas Milanos ilmunud "Notizie est" katke Georgia ajalehest "Tsarja vostoka", milles öeldakse: "Aeg on saabunud bilansi tegemiseks! Kaks aastat on möödunud sellest ajast kui 280-nel meie vabariigi rahvakoolis sai rakendatud kohustuslik sõjaväeline kasvatus."

Enne veel kui meie noored kutsutakse lippude alla, et kohustusliku sõduriaega teinuda, on nendel selge sõjaline distsipliin, sõjaväe määrustikud ja nad on kodusel sõduril eluga.

Selle suure töö on korda saatnud partei-, riigi- ja komsomolorganisatsioonid tihedas koostöös kohalike sõjaväe komandode korrapärase kasvatusga.

Õpilased viimastes klassides teavad täpselt tänapäeval kuidas tuleliint tuleb organiseerida. Nad teavad, kuidas tuleb moonutada, kuidas tuleb automaatrelvi ja gaasitorbikuid käsitleda, mida tulestispliini tähendada ja kuidas arvuliselt vähemad võitlusüksused mägilas maastikul liikuda tohivad.

Ohvitserid kannavad selle eest hooli.

Spiooni naine tekitab tormi

LONDON (EPL) — Inglise lehed teatavad, et suuri tähelepanu ja pahameelt on tekitanud ida-spiooni Prageri naine Jana Prageri vastu võlmine ühte briti haiglasse "väljaspool järjekorda", s.o. soodustatult ja riigi kulul. Pr. Prager oli just Inglismaale jõunud välismaalt.

Tema mees Nicholas Prager istub vangis, olles mõistetud 12 aastaks sunnitoole inglise vesinikupommi saladuste reetmise eest Tshchhoslovakkia. Pr. Prager sõitis kaits päeva enne oma mehe protsessi Inglismaalt kontinentile, kus ta viibis kaheksa kuud. Nagu teada, külastas spiooniprova autoreisil koos oma pojaga ka Tshchhoslovakkia, oma mehe "tööandjad". Protess toimus kaheksa kuu eest Leedsis.

Leinateateid

Pariisis, Prantsusmaal, suri 27. juulil kohaliku Eesti Seltis esimees Hugo Kert, sünd. 7. juulil 1918.

Lakewoods, New Jersey osariigi USA-s suri 21. augustil Pieter Perve, sünd. 26. juulil 1898 Valgas.

Talivalles, Eestis, suri 29. juulil 1971 Martin Rätsep, sünd. 1900 Tali vallas.

Torontos suri 1. augustil Johannes Kull, sünd. 3. okt. 1903 Riias.

Nõmmel, Eestis, suri 24. juulil Jaan Urke, sünd. 4. juulil 1891 Kuumetssa.

Kuressaares, Saaremaal, suri 1. augustil Jaanes Tarvis, sünd. 22. jaanuaril 1910 Mustaja-Merisel.

Schwetzingenis Saksamaal suri 21. juulil Jaan Kaasikas, sünd. 19. detsembril 1911 Virumaal.

et praktilise õppekava täitmisel edasi kantakse noortesse tahet kangelastegudeks, mida punasõdurid üles näitasid suure Isamaa-sõja kestel."

Edasi "Komsomolets Tashkikistan" avaldas 26. mail 1971. a. artiklit, milles nõutakse nõukogude nooruse "integraalset militariseerimist". Näitena esitatakse kooli No. 49 Dushanbest: "Lõõgivalmis sammas, lehvivate lippude all, marsivad tänapäeval meie tulevased sõdurid. Need on pioneerid (9–14 aastani), noored võitlejad koolist No. 49, kes hoolikalt on saanud militaarse drilli. Nad kannavad dessantüksuste värvivormi. Et hää õpilane olla ei piisa ainult hästikoolitunnistusest, tänapäeva õpilane peab esmajärgkorras teadma, kuidas relvi tuleb kasutada."

Dr. Emilian märgib oma artikli kokkuvõttes, et esitatud punapressi tsitaadid on reaalsed, millega pingelõvendajad ja ka kõik teised, kes soovivad rahu ilma hinda eest, peavad arvestama. Sõjaväeteenistuste keeldumine on idariikides tundmatu mõiste ja kui siiski keegi peaks endale lubama mingit sõjaväe distsipliini vastast tõrkumist, siis peab ta arvestama, kas pikajärglase vanglariistuse või hulga aastalise piinlemisega kasuigi sunnitooleagris.

Kas teavad lääne vasak-radiikad ja kaitseväeteenistuste kõrvalhoidjad, kes oma "uue maailmakorralde" eeskujuks seavad praegust rumeeniat "liberaalset" kommunismi, et Rumeenias uues sõjaväeorganisatsioonil selgelt öeldud: "Keegi alluv ei tohi oma ülemust solvata, isegi mitte oma näolimega". Nende sõnadega lõpetab dr. Emilian oma artikli.

J. Adila

Protestijale kolmeaastane lisakaristus

31-aastane leningradlane Vladimir Drenljuga, kes 1968 sai pikemaajalise vanglakaristuse selle eest, et ta mõistis hukka venelaste sissetungi Tshchhis, peab peale esialgset karistust veel kuu aastas ekstra kinni istuma, teatavasti hästiinformeeritud allikad Moskvas.

Uus kohtuotsus olevat Drenljuga-le määratud pärast seda, kui ta ühes protestikirjutes oli nimetanud N. Liitu politseirrigiks. 1968 võitis Drenljuga osa protestimeelevaldusest seoses Varssavipakti riikide sisse tungiga Tshchhis. Ta arreteeriti ja järgnenud kohtuprotsessil süüdistati teda "sovietsiivastases tegevuses".

"USA relvad üle Israeli

Egiptise valitsussõjakomand väidavad, et USA saatis hiljuti Jordaaniasse suured hulgal relvi, muuhulgas M-60 tüübisid tanki. Relvad olid ette nähtud eventuaalseks "kallale tungiks Süüriale", väidab Kairo poolametlik leht Al Ahram.

Samal ajal väidab üks prantsuse Kesk-Ida alade spetsialist, et Jordaaniasse saadetud USA relvad läkitati maksu- ja tollivahet üle Israeli. Jordaania peaminister Wasfi Tell aga demonteerib Egiptuse väiteid, nagu oleks Ammanil kavas võidelda Süüria vastu ameerika relvadega "Jordaania riigikaitse eksisteerimiseks selleks, et kahjutuks teha araabia rahvaste vaenlasi", toonitab Tell.

Balti okupatsiooni lipud Kennedy kultuuriasutusel!

WASHINGTON (VES) — President John F. Kennedy mälestuseks Washingtoni külje all ehitatud kultuuriasutise peahoone esisel lippude rivi esinab teiste hulgas kolm Balti riikides võimutsevate okupantide lippu. Nimelt on asutise juhikond heitsnud Eesti, Läti ja Leedu nõukogude lippu ja esialgsete protestide peale vaatamata ei ole neid veel kõrvaldatud.

Kennedy Center-nimelise asutise peadirektori assistent Richard Owens seletas nüüd ajakirjanikele, et tööpoolest on lipuvarrastes vale lipp, mis Balti riikides rahvale peale surutud okupantide ja nende poolt võimurde pandud valituste poolt, keda USA ei ole kunagi tunnustanud.

R. Owens teatas, et asutise juhid olevat "nüüd väga teadlikud olukorrast" ja et on astunud samme kommunistide lippude asendamiseks Eesti, Läti ja Leedu õigete lippudega.

Kuidas juhtus, et pealinnas loodud asutis, mille ehitamiskuludest suurem osa miljonile on kaetud riigi poolt ja ainult väike osa panustatud multiljonäridest Kennedyte sugukonna poolt, heiskas oma peahoone esisele kommunistidest okupantide lippu? — Kennedy Center ei ole vaevalis võtnud ühenduses astuda välisministeeriumiga ja selgitada, missuguseid Balti riikide valitsusi ja seega ka lippe USA tunnustab. Samuti ei võetud imelikul kombel vaevaks vaadata järele Washingtoni telefonibononetide raamatust, et seal asuvad Läti ja Leedu saatkonnad.

Kogu selle loomuliku asjakajale asemel leiti mingist trikistest Balti riikide okupantide lippu ja lasti need valmistada Londonis!

Miljon ballast USA-s on maksnud maksusid selleks, et piistitatakse paale, mille esile saaks heitsata kommunistlike rahvasterühjade lippu.

Eestlaste ja teiste balti päritoluga isikute poolt juhiti Kennedy Center tegelaste tähelepanu võltslippudele, kuid sellel ei olnud tulemust. Hiljuti tõstis küsimuse üles Eesindajatekoja liige John S. Monagan Connecticutist, ühes ameerika rahvaesindajad, keda Euroopa Ühtsustat Rahvas-Eesinduskoja eestlaste osavõtul juubel 1963. a. autasustas "ühtsustatud rahvaste vabaduspüüdluste järjekindla toelimeks eest".

18. augustil avaldas asja kohta

kirjutise ajaleht "The Washington Post" ja nüüd näib asutise tegelaste tuli taga olevat, vähemalt lubatakse näidala jooksul samme astuda õigete Balti riikide lippude muresemiseks.

Asutis, kus on teatri- ja kontsertsaalid, rida võimalusi teisteks kultuurilisteks aktiivideks ja ka kolm restorani, on juba mõnda aega avalik ja hiljuti toimus seal Kennedyte osavõtul "kõrgema seltiskonna" ball, kes asutise sammusid sirpi ja vasarat kandvate lippude alt. Seega on saadud juba mõnda aega teha propagandat kommunistlikele okupatsioonivallitustele.

Balti päritoluga ameeriklased on õigustatud nõudma, et koos kommunistlike lippudega asutisest välja viistakse ka see tegelane, kes need lippu sinna sokutas.

KIBEDUS lahendatud

TOKIO (EPL) — Kes meist poleks tundnud kibedat maitset? Kuid keemikuid ei võinud kunagi mure ajani kindlalt öelda: see aine tuleb kiire. Nüüd on see piir ületatud.

Osaka ülikooli keemikud tegid kindlaks, et kibedus on süüdi hapnik ja vesinik. Kui hapnik ja vesinik asuvad omale, tunnevad nad igatsust ja on ilma maitseta. Kui nad on tihedalt seotud teineteisega, tuleb välja "magus element". Aga kui hapnik ja vesinik asuvad teineteise kõrval kõigest poolteise ongrmõni kauget, kuid molekuli erinevates osades, valdab neid "lahusoleku kibedus". Piisab nende vahemaa kolme ongrmõni suurendamisest, kui aine muutub uuesti maitsetuks.

Soomlaste muljeid Tartust Kohtamisi Ariste-Ernitsaga Meenutati -ka hõlmukontakte

Prof. Paul Ariste andis soomlastele külasõitjatel Tartu ülikooli ülavatse praeguseni ülikoolist, jutustab aja-leht Kesksuomalainen, kus on viis haruajalugu, eesti keel, eesti kirjandus, soome,ugri keeled ja rahvaluule. Ra-hvuse ja keele poolest on ülikoolisõitjaid 80 protsenti eestlasi. Ja loenguid peetakse eesti keeles. Vene keelt kasutatakse arsti-teaduskonnas samuti lihtsate teaduskonnas, mis on rajatud kogu Läänemere-maade ja oks. Viimases on loengud eesti ja vene keeles "fifti-fifti".

Edasi on Ariste ütelnud:

Ülikooli kava ja õppimistingi-mus on sunduslikult selline, et töö-koht oleks igapäev tagatud. Kui see nii ei ole, peab ülikooli trahvi mak-sma. Töökohale paigutamine on olnud õppimiseks. Kui mõni rühm on oma õppetegevuse lõpetanud, kutsutakse selle parim lõpetanu esimesena paku-tavate töökohtadega tutvuma ja va-likult teostama. Väiksem valikuvõi-malus on nõrgemal. Boheemlusel ei ole ülikoolis paika. Kursuselt kursu-sele tuleb siirduda viivitamatult.

Ülikoolist siirdumise Toomemäe-le, sinna Tartu kultuuriparki, kirju-tab Vuorinen edasi. — Soome selts-konnaga tuleb kaasa korraldada soo-me keelt kõnelev noormees, kes on ülikooli biokemias osakonnas töötav ja samuti soome-ugri keeli õppiv Ülo Maaring.

"Oleme kõik soomlased," on Maar-ing ütelnud. Olenemise perioodist keskajal, millal soomlased siirdusid Soome lahest põhjapoolse ja kujundasiid oma rahva. "Pole toimunud mingit muudatust. Ms. Saaremaa ja Lääne-maa, samuti lõuna ja lääne Soome on olnud varem rahvuselt ja kee-letl samal alal. Seesama Soome, see-sama Eesti."

Ülo Maaring toetub m.h. kohani-meede. Ta tunneb Soome kohani-meid nagu oma sõrmi. Tunneb ka roh-kesti Kesk-Soome kohanimed, mil-lel viitavad eesti algupärased Maar-ing on käinud Soomeski. Aga raha olnud napilt ja matk pilditud ainult kiirviisidena mõne sõbra juure.

Toomemäe käimine lõppenud Ees-ti rahvateadusliku muuseumi külas-tamises. "Selle kogude rohkus on hämmastav ja vastuvõtjate abivalmi-dus soojendav," üteldakse artiklis. "Kogumetesse näitusseali kohvi joo-ma. Peetakse kauneid kõnesid. Kui teised on kõnelnud, astub isandate jõugust laua veere vähenõudlik riietuses vana mees, kes kõneleb soo-me keeles."

Ta jutustab eestlaste ja soomlas-te kokupuutumistest aastakümnete tagant — 7-nädali karskuspäevilt Häämenlinnas a. 1914. Ta nimetab paljude tuntud soome teadlaste ni-mesid, kes olid Eesti sõbrad. Meie märkimisväärsed kirjutab ta oma ni-me: Villem Ernits.

Ütleb end olevat 79-aastane. sündi-nud Peipsi rannal, kus Lauri Kettu-nen käinud aeg-ajalt Kodavere mure-ret Ernitsa vanemalt ja temalt en-daltki kirja panemas. Villem olnud õpikuhimuline, käinud küla- ja valla-koolis, Tartu lütseumis ja ülikoolis-ki. Temast sai soome-ugri keelte uu-rija ja õpetaja. Ta on õpetanud Ms. Varsavsi ülikoolis aastail 1929-39 soo-me ja eesti keelt. Ametlikult olnud nende keelte õpetamiseks kaiks tundi. Ülikool maksis tasu ettenähtud tun-di-ade eest. Ernits käinud Eesti ja Soo-me haridusministeerit juure üngimas. Olevat Soomeast saanudki. Pärast Varsavsi-aega on Ernits õpetanud Tartu ülikoolis. Talle on antud vöi-malus pensioniaegse õpetada "üks ku-aastas".

— Ernits tunnistab, et ta ei si-li-tavat praegust ühiskonnavormi mõõdakarvu. Tema oli kaasa ise-seisva Eesti rajamisel. Ta ei ole alla kirjutanud Stalini-aegsetele

keeleteaduslikele teooriatele ega ole pooldanud kõiki muudki õpetu-si. "Meil on oma põhiseadus. Selle järgi võin ma avaldada oma seis-u-kohti," on Ernits ütelnud.

Lisatakse, et Ernits on maailmas palju näinud, palju lugenud ja val-dab võib-olla parkümmend keelt.

Aarne Vuorinen jätkab:

— Meie ees on suurte mõõtudega originaal. Hiljem kuuleme tema koh-ta üht ja teist iseloomustavat. Nen-dest paar näidet. Eakas mees peab lugu raamatust. Need on temale ki-reks. Tema väike korter on raama-tuist täis. Teda valiti kord teadusli-ku kongressi saadikuks Moskvasse.

Kuna teati, et mees ise oma vilmu-sust palju ei hooli, osteti talle uus ülikond. Ernits läks ja müüs ülikon-na ära ja ostis raha eest raamatuid. Asta Moskva rongile vanades rüba-las. Assistent pidi kiiresti uue üli-konna muretsema. Sellele siis rüe-tati vanamees enne Moskvasse jõu-dumist.

— Ernits on osavõttev. Teda on näha koosolekudel. Kui ta sai 75-aas-taseks, kingiti päevakangelasele port-fell. Ernits läks järgmisel päeval poodi, ostis silku, pani need portfel-li. See ei pidanud aga soolvet. Vanamees oli vihane: "Mis nad sellist — see ei kõlba silgukotiksiki!"

Soomlaste retkikonnas on ka güma-naasiumi rektor Saul Nieminen Joul-tenast. Enne laeva lahkumist Tal-linna sadamast peab Nieminen eesti-keelse kõne. Ta mainib unustama-tud päevi hõimude maal. Ta on ko-hanud Tartust tuttavaid ja sõpru.

Ta on Tartu ülikooli endisi õpa-lasi ja lektoreid. Oii seal oma osakonna stipendiaadina enne sõda.

— See oli ülimalt romantiline ja unustamata aeg. Ütleb ta m.h. Tar-tu üliõpilasmaailmas osati ühendada

hoolsus ja hooletus. Õpinguis niivä-ga ei pingutatud. Aga üheskoos hoo-litseti, et igakuks saaks eksamitega toime. Üliõpilastelkanti kanti peas pik-kad päevad ja peanagu kõikjal, väl-ja arvatud saun ja kirk. Lõbusaid üliõpilaselenguid korraldati. Malet mängiti kirglikult — seda tehakse Eestis nüüdki. Esimese aasta üliõpi-lased olid muide teiste teenistuses. Igale uuele üliõpilasele määrati aka-deemiline isa ja akadeemiline ema. Need hoolitsesid "kollanoka" eest, al-tasid vajaduse korral majandusli-ku. Osakondade elu oli vilgas. Osa-konnad olid ühtlasi üliõpilaste ko-dud.

Niemineni ajal oli Tartu ülikoo-lis 14-15 soomlast, kõik stipendiaa-did. Tartust oli vastavalt eestlasi Soome ülikoolides.

— Tartu ülikool on traditsioonide-rohke, täiendab Nieminen. Ta on kultuuriliseks jõuallikaks kogu Bal-tikumile ja ka N. Liidule, on samu-ti keeskeks paigaks soome-ugrilises uurimuses. Baltiline, põhjamaaline, slaaviline ja germaaniiline elupiir kohtavad üksteist Eesti maapinnal. Samuti klassika, tänapäev ja tulevik. Aga ülikooli ja selle tohtu suure raamatukogu kõrval on eestis tästev rahvateaduslik muuseum, Vanemuise teater kontsertsaalidega, mõned kirk-i-kud, puistuskid ja mälestusmärgid. Tartu ümbruskond on tulvil ajalugu. Tallinna tee veerel on näit. Põitsa-maa asunduskasutus, kus soomlaste näidati 12. sajandist pärit seaklaste kinduse varemed. Põitsamaal ilmus ka esimene eestikeelne ajaleht 200 aastat tagasi, seega samal ajal kui Soomeski. Tollal algas pastor Hupel lehega "Lühikestele õpetuseks". Tollal alustati ka kodumõrbe uurimiste-gevust Eestis.

Mr.

1000 km AUTOGA

Absoluutne kiirusekord autodele kruviti eelmisel aastal juba seli-sele pöörasele kõrgusele kui 1001,667 km (umbes 625 miili) tunnis. See on tohtu pikk samm alates esimest maailmarekordist, mis fikseeri-ti a. 1898 ja mis oli ainult 63,137 km tunnis.

Inimesi on alati köitnud kiirused. Kui mõõduvad sajandid inimesid lin-natänavatele n. arutõlled ja täna-päeva auto eelkäijate oli veel kohma-kas, juba siis algas jaht kiirusele. Reklamni mindi mindi kaugeemale ja ehitati võimsamad masinad, mis olid suutelised purustama arekoreid.

Esimene rekordimees oli prantlane Gaston de Chassiol-Laubet, kes kas-utas elektriautot "Jeantaud" sai tol-le aja kohta kohutava kiiruse 65,157 km tunnis. Sealpeale jätkus jaht kiirusele lakkanamat. Esimesena üle-tas 100 km piiri belglane Jenatzy a. 1899. Alates ülalnimetatud esimesest rekordist kuni praeguseni on seda 72 aasta jooksul parandatud 52 korda. Iga rekordiga on aua sünd ja ajalugu Iga rekordimehest ja tema sõidukiist saaks kirjutada lehekülgi ja lugusid sõiduki ehitamisest, kon-struktorite ja sõitjate mehisusest. Kuid piirdume vaid ühe, kõige kuul-sama nimega — Campbell.

Inglismaal ja vist ka kogu maail-mas ei olnud enne II maailmasõda teist nii kuulsat võidusõitjat kui Mal-colm Campbell. Esimest korda kirju-tati absoluutne autode maailmare-kord tema nimele 1924. a. — 233,217 km tunnis. Kuid see oli alles algus. Oma konkurentidest oli ta üle ning jätkas pidevat rekordide paranda-mist. 1935. aastaks oli ta rekordid kru-vinud juba 487,175 kilomeetrile, tehes sellega Bonneville'is käinud sool-lajurve pinnal oma kümenda rekordiparanduse. Poole tuhande piir jäi

tal kätte saamata, sellest tõmbas kriipsu läbi omelte surm. Campbel-li asemel sai selle su osaliseks te-ma kaasmaalane George Eyston.

Campbelli nimi kerkis esile uuesti 30 aasta hiljem. Iis jälgedes oli hakanud käima tema poega Donald. Oma "Sinilinnul" sai ta kiiruseks 648,720 km tunnis. Kuid ka Donald Campbelli hullumeelne kihutamine lõppes surmaga.

1970. aasta läks ajalukku: ameerik-lane Gary Gabelich ületas esimese-na ka maailgile 1000 km piiri Nagu inimvõimel, nii pole ka auto kiir-rustel piire.

Neegrite sissetulek suurenenud

NEW YORK — Ühendriikides kalkuleeritakse, et mittevälgete sis-setulekud on 1960-date aastate jooksul suurenenud kiiremas tem-pas kui välgete sissetulekud.

Värviliste perekondade sissetule-kud on tõusnud 1969. aastast saadik 102 protsenti, ulatudes keskmiselt 6516 dollarile. Valgete teenistusi on samal ajal perekonna kohta suurene-nud 75 protsenti, ulatudes keskmiselt 10,236 dollarile.

● Detroitis teostati delikaatne sü-dameoperatsioon, kus ühele patsien-dile anti operatsiooni teel osaliselt kunstlik süda. Südametuitsoonde paigutatud uus aparaat koosneb 15 cm pikkusest sigarikujulisest torust, mis aitab kaasa südametegevuse-eustamisele ja vere pumpamisele. 63-aastane patsient Haskell Shanks on operatsiooni jästi toibunud ja jääb arstide arvates elu.

● Ameerika Ühendriikide teadlased alustasid Kuu kivimite uurimist, mis Apollo 15 astronautid töid kaasa as-jaselt Kuu reisilt Kogusummas on

kivimeid 80 kg ulatuses, mis hooli-kalt kaalutakse uuritakse ja selek-teeritakse. Kivimite analüüsimisel aitavad kaasa Kuu käinud astro-naudid David Scott ja James Irwin, kes annavad teadlastele seletusi ki-vimete lelukohtade üle.

● Kommunistlik Ida-Saksamaa kan-natab samuti töökäte puuduse all nagu Lääne-Saksamaa ning on ha-kanud teistest kommunistlikkudest riikidest vaba tööjõudu sisse tooma. Ida-Saksamaa annab praegu tööd li-gemale 50.000-le Ida-Euroop a tööli-sele, kusjuures kaks kolmandikku neist töölistest on poolakad.

RAAMATURIIL

EESTI SOOST VASALLID

Korpi Rotalia BWV kirjastustoim-konnal, milline avaldas k.a. J. Kau-pi toimetusel kirjandusliku koguteo-se "Südamet ja süleaga" Eesti rahvus-kultuurilistest päevakirjandusest, on lähemal ajal ilmumas uus väljaanne, nimelt Eestimaa ajaloo probleemne käsitleva õigusteaduse Edgar V. Sak-sa uurimus-artiklid tiitliga "Eesti soost vasallid ja Jürioo mäss" — re-videerivalt selakuhti ürikute alusel. Materjal on uudne ja näitab, et Põhja-Eestis Taani kuninga vasal-ja riitlaskonnas teenis 50 prota. eest-

lasi ja nad tegelikult ise valitsesid Harju- ja Virumaa, Jüriöö mäss oli üritus viia Eestimaa laguneva Taa-ni riigi alt Rootsi krooni alla, mis kahjuks äpardus Rootsi laevastiku hilinemise ja ordu lõõgijuu kiiruse tõttu. Ordu kroonika esitas neid sündmusi järelevalvetele põlvedele väärvas valguses.

Korpi Rotalia kirjastustoimkonnal on tootsil teine rahvuskultuuriline koguteos, tuues kirjutsit reat me-tuntud autoritelt ja teadlastelt. Ko-guteost on oodata vabarigil aastapäe-vaks.

Eestlased KANADA meistreiks

WINNIPEG — Winnipegis toimu-nud Kanada esivõistlustel kerge-jõustikus tulid mõõdund nädala-lõpul Kanada meistriteks kaks ees-tlast — Ain Root kettaheites ja Ergas Leps 1500 meetri jooksus. Ain Root, pronksmedalimees Pan-Ameerika mängudel Calis, Kolum-bias, lennutas ketast esmakordselt üle 60-meetri piiri, saavutades lõp-tulemuseks 60,70. See on uus puga-lastreord ja ta on ühtlasi teine eest-lane, kes sel alal ületas 60-mee-tri piiri.

Esimesena tegi seda Veljo Kuuse-mäe käesoleva aasta kevadel sparta-kiaadil, saavutades N. Liidu rekor-dina 63,70.

Ergas Leps, varem peamiselt miili-jooksjana enesele nime teinu, võitis 1500 meetri jooksu ajaga 3,49. Ta tegi kaasa ka 800 meetri jooksus, kuid väsinuna jäi viiendale kohale.

Ain Root ja Ergas Leps esindavad mõlemad Kanadat maavõistlusel Ita-liaga, mis toimub Sardinias eeloleva kuu algul. Meie sportlased asuvad teele 31. augustil.

Ka naised tahavad KUULE

WASHINGTON — Ühendriikide naisõigustlaste liikumine "Women's Lib" on esitanud Valgele Majale nõudmise, et Ühendriikide astro-nautide hulka tuleks võtta ka naisi.

Asjaomastest ringkondadest märgitakse, et Ühendriikides maailma-ruumi-uurimise programmi on tuge-vasti käritatud ja praegu ei võeta enn juurde uusi astronaute. Ühend-riikide astronautide meeskonnas on terve rida vastava ettevalmistuse sa-nud mehi, kes programmi kärpimi-se tõttu kunagi ei pääse maailma-ruumi.

● Pikema Euroopa-reisi raames külastas Stockholm Mari Sägi To-ronost.

Il Tsehhi-Vene koos-töö-lepet

PRAHA — Tšehhoslovakkia on viimaste kuude kestel surutud üha enam N. Liidu mõjusfääri ning vene-lased kontrollivad neile frunde tšehhi kommunistide abil kõiki al-lahendatud rahva eluvaldusi.

Viimase kahe nädala jooksul on N. Liit ja Tšehhoslovakkia alla kirju-tanud 11 koostöö-kokkulepet ning viimase kuu kestel on 20 ametlikku delegatsiooni N. Liidust ja Tšehhos-lovakiast üksteisel vastastikkü lais-las käinud. Kõik Tšehhoslovakkia avalikud tseremoniaadid toimuvad vene-laste demonstriaivsel osavõtul, kusjuures ühel sellisel tseremoniaal-pidas Tšehhoslovakkia president Svoboda oma kõne vene keeles.

"Soomepoiste" päev Kanadas

TORONTO (EPL) — Pool sada endist "soomepoissi", s.o. end. va-batahtlikku Soome armeest, kogu-nenud Kanadas Peterborough lähe-dal V. Holmbergi ja M. Reigami maa-alale suvepäeva pidama, mis on Toronto "soomepoiste klubile" kujunenud traditsiooniks.

Päeva jooksul toimusid spordi- ja laskevõistlused, millistest osa võtsid ka veteranid pojad. Hõbekoali, mis on parima sportlase rändavahi-naks, sai omale sel aastal M. Reig-ami, temale järgnesid R. Viinamäe, E. Tigane ja J. Parik. Püstitollask-mise oli parim Erich Rämmed, kellele järgnesid Endel Tigane, Karl Pärnoja, Edgar Marten ja Erich Mus-sak. Huvitav on, et junioride pool-l võitnud Velle Merelaid laskis punkti parem kui täiskasvanute võistluse võitja.

Ohtu toimusid läkkel meenutas sõduri-päevi end. rügemendi ülem K. Pärnoja.

EESTI KULTUURI KOONDIS
POSTGIRO 57588

Pakistani dilemma: mis teha riigi kaugel asuva poolega? Terror, põgenikud, näljahäda

(VE) — Ühe verisema ja metsikuma episoodina viimastel aastakümnetel möllab veel praegugi Pakistanis kodusõda, ähvardades koguni paisuda ja hõlmata ka maailma suurjõude. Umbkaudset andmetel on sõjas vähemalt veerand miljonit bengalaalast surma saanud ja Lääne-Pakistanis sõjajärgse poolt teostatav totaalne terror on sundinud umbes 6 miljonit tsivilislikut Indiasse põgenikutele. Pakistan on nihaasti poliitiliselt kui ka geograafiliselt ainulaadne maailma rahvaste peres, kuna maa hõredalt asustatud lääneosa on tihedalt rahvastatud Ida-afrikanlastest lahutatud 1000 miili laie India territooriumiga. Mis aga veelgi olulisem — riik koosneb kahelst täiesti erinevast omadusega rahvast, kes on kogu ajaloo vältel teineteist vihanud.

Heledama nahavärviga ja agressiivsed punjabid Lääne-Pakistanis põlastavad bengalaalast Ida-Pakistanis kui arenematuid põlluharijaid ning bengalaalased omakorda peavad punjabid barbarideks, millist hinnangut Lääne-Pakistanis sõjaväe oma hirmutegudega nüüd väga rõhutatult täiendab. Tegelikult on aga Bengalaalased asuvad riisi- ja dzhudupõldudel olnud kogu Pakistani üldpildajaks selgest ajast peale kui kaks eraldatud osa ühendati 1947. a. üheksa riigiks.

Lääneosa punjabid on aga kogu aja maad valitsenud ja kontrollinud ka sõjaväe, mistõttu Bengalaala pole olnud tegelikult palju rohkemat kui Lääne-Pakistanis koloonia.

Kodusõda väljakutsunud olukorrad on sõjaväe toetus moodunud detsembris, millal pärast 12 aastat kestnud sõjaväe diktaatori korraldatud Pakistanis esimesed vabad valimised.

Tänu bengalaide juhi sheik Mujib Rahmani populaarsusele, suutis ta oma rahva nii suurel arvul valimiskastide juurde ajada, et tema Awami liiga võitis absoluutse enamuse Pakistani parlamendis. Tundus, et lõpuks ometigi oli Bengali päike paistma hakanud, kuid Mujibi — nii on Rahmani nimi rahvasuus — platvorm majandusliku ning diplomaatilise autonoomia nõudmisel Ida-Pakistanile oli niivõrd ulatuslik, et punjabid jühid ei saanud seda aktsepteerida. Lääne-Pakistanis kõige mõjuvõimsam poliitlik, vasaalpoolele kallakuga Zulfiqar Ali Bhutto keeldus uue parlamendi liikmeks hakkamast ja seejärel lükkas president Yahya parlamendi kokkukutsumise määramatuse ajaks edasi.

Mõni tund pärast selle teatavaks saamist kuulutas Mujibi Ida-Pakistanis välja üldstreigi. Kohe hakkasid Yahya ja tema sõjavägedele ülemjuhataja Tikka Khan hauduma plaani Mujibi vahistamiseks, Awami liiga talisamadeks ja Bengali rahvaslaste mõrvariteks.

Aja viimseteks tegi Yahya ettepaneku Mujibile läbirääkimiste pidamiseks ja samal ajal kui need toimusid, saadeti Lääne-Pakistanis väed lennukitega pikki India lõuna- ja lõuna-Ida-Pakistanis suurendades seal asuvat vägedekontingenti 50 000-le mehele.

Kui Tildat andis märku, et väed on aktsiooniks valmis, lahkus Yahya Ida-Pakistanis pealinnast Dacca. Sõjaväele anti juhendid kasutada äärmuslikku terroritaktikat lootses, et see vastupanu kiiresti lõpetab. Punjabid sõdurid tulistasid halastamatult tsiviliseeritud, süütu naise ja lapse, ning peatselt olid Dacca tänavad kaetud laipadega. See mõrvarine ei piirunud üksnes Daccaga, vaid kandus edasi ka teistesse keskustesse, isegi väikestesse küladesse. Neli kuud hiljem elab Ida-Pakistan endiselt hirmus. Ajakiri "Newsweek" toob kahe nädala, mis iseloomustavad kodusõda kolmest Bengalaalas:

Haluhaigil külas käsituli kokku kõik noored mehed ja Pakistani majaj teatas, et tema haavatud sõdurid vajavad vereülekanndeid. Kas noormehed ei hakkaks doonoriteks? Mehed heitsid pikali, nende soontesse torgati nõelad ja aeglaselt imeti veri välja kuni ohvrid surid.

Üks bengalaalne, kes oli oma kodukohtades põgenenud, kuulis et amnestia on väljakulutatud ja alustas vaevarikast jalgkäimist koju tagasi. Temaga kaasas olid ka kaks teismelist tüdrit. Nad rühkisid monsuunvihmas ühe tiheda dzhunimile, kohates kõljalik mahapüütud külasid.

Bengalaide juht Mujib vahistati ja teda hoitakse vangis ühes garnisonilinnas.

Kunagisest rahvuskangelasest on seega nüüd saanud märter. Yahya ütles hiljuti ühele ajakirjanikule: — "Mujibi antakse peatselt sõjakohu alla ja hukatakse. Ma olen juba andnud selleks oma nõusoleku." See oleks aga äärmiselt ebatarb samm ja ainult tugevdaks bengalaide vastupanu. Üks läändiplomaat iseloomustab olukorda: "Yahya on ilmselt oma aru kaotanud. Ta ei näi ikka veel taipavat, mida ta sõjavägi on teinud. Ta mõtleb, et nad võivad tappa kakssada tuhat inimest, hukata Mujibi ja kõik on jälle unustatud. See on äärmiselt naiivsus. Need inimesed ei unusta kunagi."

Bengali vastastamisarmee Mukti Bahini" opereerib tihedas Madhupuri džunglis ja kõikjal tekkivad vastupanuliikumised annavad heitlusele üha rohkem partisaanisõja mustri. Ida-Pakistanis maastik on otse ideoloogiliselt sobiv partisaanisõjaks, meenutades Mekongi delta ala Lõuna-Vietnami. Tegelikult ei ole partisaanidel kugi suuri väljavaateid võitluses föderaalvägedega, kuna nende arv on ainult umbes 20 000 võrreldes 60 000 punjabiga ja samuti on bengalaide relvastus väga puudulik. India annab küll Bengalaalale abi ja võtab vastu sealseid põgenikke, kuid ei ole sellest hoolimata veel tunnustanud Ida-Pakistanit eksilvalitsusena.

Bengali põgenike arv Indias ulatub umbes 6-le miljonile ja nende vool üle piiri destal keskmise tempoga 40 000 põgenikku päevas.

Sõja kestmine on pannud kogu Pakistani tulevikku hädas, sest majanduselu on juba praegu täielikus kaoses. Eksport on soiku jäänud, ehitust kui Pakistani peamine välisvõuta allikas, pehkib pöidudel ja

Täienduskeskkool stardib

Uue koolivormina alustab käesoleval sügisel tegevust Eesti täienduskeskkool, mis oleks eelastmeks Eesti Gümnaasiumile. Eesti täienduskeskkool on mõeldud nihaasti rootsi koolides õppivatele eesti koolinoortele kui ka praegu mitte koolis käivatele eesti noortele.

Õppetegevus toimub õhtuti üks kuni kaks korda nädalas. Õppeaineteks on eesti keel, eesti kirjandus, ajalugu, matemaatika ja teised eestipärased ained.

Osavõttu registreerida võimalikult kohe aadressil: Eestiska Gymnasiet i Stockholm, Tulegatan 20, 113 53 Stockholm, telefon 31 14 71.

Samuti alustab tegevust Stockholmis Eesti Gümnaasium nihaasti koolinoortele kui ka täiskasvanutele. Ka selleks palume registreerida ülaloleval aadressil. Õppetöö gümnaasiumis algab nipea, kui ettevalmistustööd selleks on lõpule viidud.

Õppetöö alguse, aja ja koha teatame registreerimistele kirjalikult.

Rektor

Tühi tool Krimmis oli halvaendeline RUMEENIALE

Mustamere rannikul Krimmis toimus hiljuti N. Liidu blokki kuuluvate riikide kõrgemate juhtide nõupidamine, mis viidi läbi niivõrd suure saladusekatte all, et välisajakirjandusel pole üldse teada, kas läbirääkimised peeti Sotshi kuurortis või seal mõnikümne milii eemal asuvas Pitsundas. Samuti ei ole täpselt andmeid selle kohta, mida tippkonverentsil otsustati, kuid ilmselt olid esmajoones küsitusel all Hiinat ja Kesk-Ida puudutavad küsimused viimaseaegsete sündmuste valguses. Ametlikult püüti konverentsile anda täiesti juhuslikku ilmet. Väideti, et kuna kõigi Ida-Euroopa riikide juhid viibisid nii kui nii N. Liidus puhkusele, siis siis mitte ühise laua taha istuda ja jutsu nõu pidada?

Tegemist oli loomulikult palju rohkemaga kui ainult juhuase kasutamise ja mõned riigijuhid käsitati oma kodumaalet kohale võrdlemisi lühikeseks etteütlelemiseks. Kõige tähelepanuväärsemaks osutus aga üks tühi tool konverentsilaua taga. See pidanuks kuuluma Rumeenia parteijuhil Nicolaie Ceausescu, kuid viimane ei olnud kohale ilmunud, veeles samal ajal suvepuhkust Rumeeniale kuuluv Mustamere rannikul. Kas jäeti see iseseisvalt liini taotlev kommunisti kutsutuna või lükkas ta ise Kremli kutses tagasi, selle kohta puuduvad täpsed andmed, kuid üks kõrgem riigitegelane Rumenias kommenteeris eraviisiliselt: "Kui meid oleks kutsutud, siis me oleksime sinna ka läinud."

Ceausescu eemalejäämine tekitas Ida-Euroopas mõningat närviisust, kuna meenutatakse, et ka 1968. aastal toimunud N. Liidu interventsioonile Tšehhoslovakkias eenes kaks Varssavi pakti riikide nõupidamist, milledest reforme taotlevad Tšehhoslovakkia juhid jäeti eemale.

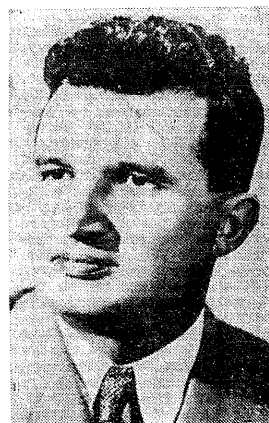
Teise pahaendelise paralleelina võiks tuua esile, et Tšehhoslovakkia invasiooni ajal korraldati suured sõjaväeamanöövrid ja ka nüüd alustati Ungaris, ebamugavalt lähedal Rumeenia läänepiirile, Varssavi pakti organisatsioon "sõjajärgudega". Samuti toimuvad manöövrid Bulgaarias, Rumeenia lõunapiiril lähedal.

Ceausescu on pahanud Moskva viimasele viisil. Rumeenia üksused ei ole juba rohkem kui kolm aastat Varssavi pakti manöövritest osa võtnud ja 1968. a. kehtestatud seaduse põhjal ei luba Rumeenia ühegi välisriigi sõjavägedel oma territooriumil läbida ilma parlamendi nõusolekuta. Kuna parlament saadeti sõjapuhkusele, tähendab see, et N. Liit peab oma kolm diviisi — umbes 40 000 meest — õhu teel või merd mööda Bulgaariasse viima. Kõige rohkem aga häirib Kremli Rumeenia hea läbisaamine Hiinaga ja arusaamine, et USA-Hiina hiljutised kontaktid teostusid esmajoones tänu Ceausescu vaheltalitlusele.

Kas sellisel olukorras ei ole karja N. Liidu agressiivset sekkumist Rumeenia siseasjadesse nagu toimus Tšehhoslovakkias?

Vaevalt. Kõigepealt tuleb arvestada sellega, et hoolimata omaga välispoliitilisest elatusest, on Ceausescu sisepoliitiliselt väga konservatiivsel liinil ja teostab praegu Rumeenias nagu mingisugust "kultuuri-revolutsiooni" lääne mõjuvõimude vabanemiseks. Siin ei ole tegemist mingisuguste ulatuslike sisetiste reformide taotlemisega, mis iseloomustas olukorda Dubceki Tšehhoslovakkias. Mis aga veelgi tähtsam — N. Liit teab, et vastandina Tšehhoslovakkiale kaitses Rumeenia, samuti nagu Jogo-slaavia, interventsiooni korral oma maad sõjaliselt ja see on peamiseks põhjuseks, miks Kremli Ceausescu ja Tito poliitika vastu küll protestis Kullamaal, Eestis, 25.11.1969. Agielus Karin von Mensenkampffiga. Omas kanafarmi. Tema aadress: Heimatarbeitskartei für Deutschbalten, 8 München 1 9Nymphenburger Str. 164/IV andmete kohaselt on: Chile, Rosales 536 Mallico.

ERIK THOMSON

Rumeenia iseseisev punalidder Ceausescu

teeritakse, kuid ei tehta siiski katseid neid korrale kutsuda sõjalise jõu tarvitamisega.

Huumorit

Jerevani-radioliit küsitakse: Kas lutikad on suutlised revolutsiooni tegema?

Vastus: Põhimõtteliselt küll! Sest meie maal voolab lutikate soontes ainult vene tööliste ja talupoegade veri.

Jerevani radioliit küsitakse: "Kas vastab tõele, et ameeriklastel on rohkem autosid kui venelastel?"

Vastus: "Põhimõtteliselt küll, kuid venelastel on selle eest rohkem parkimisplatse."

Uus teenija küsis perenaiselt, et kas tema peigmees võib pühapäeviti teda külastada. Perenaine: "Kes on te peigmees?"

"Seda ma ei tea, sest olen uus selles linnas", on vastus.

Kellasepp: "See on väga hea kell. See käib viisteist päeva ilma ilms keeramata."

Ostja: "Tõesti? Aga kui kaua käib ta siis, kui üles keerata?"

Kallim, kui me abiellume, siis on meil kolm last!

Kuidas sa seda ette oskad aimata? — Praegu nad elavad alles minu ema juures...

Pühiklaarid kaebab kolleegile: — Ma tõesti ei tea, mida ma pean tegema: üks patsient käib mulle peale ja tahab mulle Niagara koske müüa.

— Ootake ära!

Ei saa! Ta nõuab selle kose eest tohutut hinda!

Göteborgis sündis Margot ja Frank Perlitze teine poeg.

Stockholmis sündis Ewa ja Peter Reichelt tütar.

"Paljurahvuseline" tööstus VALGAS

(VES) Kui omariikluse aastail Vig aasnes Eesti-Läti piirlinnana, siis nüüd tuntavat Valgat kui sõpruslinna. "Ta asub endiselt küll Eesti ja Läti NSV piiril, kuid enam ei nimetata teda piirlinnaks. Eestlasti, venelasi ja teisi Valgas ja Valkas elavaid inimesi seob sõprus ja (üle koostööd loomuliku ühiskonna ehitamisel." Nii kirjutatakse nüüd Valga kohta ajalehes "Rahva Hääl" (nr. 14 — 1971). Et seda "siduvat sõprust" tõendada, lisatakse: "Valga tööstustevõtte on kujunenud ühised paljurahvuselised kollektiivid. Näiteks õmblustööstuskondide "Baltika" Valga filiaalis teevad ühist tööd eesti, läti, vene, valgevene, ukraina, poola, soome, saksa, leedu ja juudi rahvustest töötajad. On loomulik, et see on näide mitte sõprusel, vaid sellest, kuidas toimub nüüd üksikute rahvuste sulatamine halliks vene massiks.

Et just seda taotletakse, seda kinnitab ka märkus, et "parteiorganisatsioonide pidevat internatsionalistliku kasvatustöö tulemusena on kujunenud monoliitsed paljurahvuselised kollektiivid enamikus ettevõtetes ja majandis. Ka on huvitat märkida, et mulle Valga linna Perekonaseisus Aktide Büroos sõlmitud 338 abielust on 60 niisugused, kus kaasad kuuluvad erinevatesse rahvustesse." Ka loetakse see internatsionalistlike kontaktide loomiseks, et "keemilakombinaat "ORTO" tuubitsehhi esadab oma toodangut Moskvasse, Leningradi ja Läti NSV-sse".

Sügisel 1944 purustasid Eestisse tungivad venelased suurema osa Valga linnast. Ka Valga raudejaama. Viimane taastati juba 1949. aastal. Uus raudejaam (kommunistide keeles — vaksalihoone) olevat moodsa- maid Eestis. Selle lisatakse: "Valga on tähtis raudeesilmpunkt, seepärast moodustavad ka raudeelaseid olulise osa linna elanikkonnast. Valgas peatuvad rongid, millede sihtjaamaks on Tallinn, Tartu, Riia, Minsk, Leningrad ja Pihkva. Ka asuvad Valgas veduri- ja vagunid.".

Suurimaks tööstustevõtteks Valgas olevat õmblusvabrik, kus töötavad 600 inimest.

Samuti loevat "tähtsaks ettevõtteks ka Valga Jõusõudatelas mis varustab kontsentreeritud sõdatada Lõuna-Eesti kolhoose ja sohvoohe. Teistest ettevõtetest tuleks mainida veinitehast, kus villitakse Gruusia, Armeenia ja Moldova viinast saabu- vaid viinamarjaveine. Tehas valmistab ka marja- ja õunaveine kohal- kust toorainest. Ka tuleb märkida veel uutest tootmisühionest paikne- vat mööblivabrikut ning keemiate- hase "ORTO" tuubitsehhi. Viimane on moodsaad tööstustevõtteid Valgas".

Valga linn on Valga rajooni hal- duskeskus, mille elanikkonna arv lühenevat juba 16.000-le. Linnas töötavad kaks keskkooli. Linnas kasv- toimuvad nüüd maanteed ning raudejaama suunas.

Ehituste kohta üldseks: "Viimas- tel aastatel on Valga kesklin- nas, Lenini tänava piirkonnas ehi- tud suur elamukvartal mitmesaja korteriga. Võru tänava ääres köidab tähelepanu televisiooniasadete üle- kandegaama 80 m kõrgune mast." Ka olevat alles linna keskel väljakul asetses varaklassitsistlikus stiilis Jaani kirik, mis jäi sõja ajal purus- tamata.

Kesklinnas, Lenini tän. 36 asub vöörastemaja "Baltika", kus 60 koha- ta. Sidejaoskond (postkontor) asub Lenini tän. 20. restoran-kohvik Voi-

du tän. 2. koduloomuuseum Võidu tän. 6. hoiukassa Aia tän. 18 ja ben- siinijaam Tartu Maanteel nr. 82. Le- nini tänava jatk on Nõukogude tä- nav.

Rahva "kultuurilist" tegevust juhi- vat ja korraldavat linna "kultuuri- maja", mille juures töötab ka sega- kor (juhataja Albert Puusta), nais- koor "Säde" (juhataja Helme Löiv) ja meeskoor (juhataja Helme Löiv) ja meeskoor (juhataja Valdeko Loos). Koduloomuuseumi juures (di- rektor Kärt Uiby) tegutses Valga rajooni koduürituste toimkond (esi- mes Leili Sänn, kus Valga rajooni riikliku arhiivi arhiivar).

Riiklike pühade tähistamiseks toi- muvat Valgas nüüd koos Valga töötajatega.

Ka olevat traditsiooniks sõjavete- ranide ühised kokkutulekud (igal 9. mail) ja igal sügisel toimuv kahe linna miilitsapäev. Lisaks toimuvat tänavu suvel ka eestlaste ja lätlaste ühine rahvatantsupidu Valgas ning laulupidu Valga lauluväljakul. Kok- kutulekute korraldamiseks Eesti Val- gas olevat kasutatud 500 kohaga "kul- tuurimaja" saal.

Endine Kesk tänav on nüüd Lenini tänav, endine Kuperjanovi tänav Nõukogude tänav, endine Vabaduse tänav Võidu tänav ja endine Puieste- tee tänav Gagarini puiestee. an- de minde all esinevad ikka Tartu maantee, Viljandi maantee, Aia tä- nav, Kungla tänav, Jaama tänav, Vahtra tänav, Pikk tänav, Pärna tä- nav ja rida teisi tänavaid.

Pensionärid olid Aarhis

Göteborgi Eesti Pensionäride ühingu väljasiit Aarhis 17—18 au- gusti kujunes üheks õnnestunu- maks rohkete osavõtjate ja ilusa il- ma tõttu. Paljud tegid väljasiidu siililtatud vanalinna ja olid vai- mustatud rohkest vaatamisväärsu- sist.

Musikahuviliste oli haaravaks elamusel orkestritööst Aarhis. Domkirikus, kuulsas orkestriniku kaastegijal ja kus olid kuulub oma suurse ning orilevade rohu- se poolest eriklassi "Tähelepanu tõe- bas kontsert veel sellepoolet, et kuulajaskonna moodustas suuremalt osalt noorsugu. Göteborgi saabuti 18/8 hilisõhtul heas tuju ja rahulolus.

Esmaspäeval 6. septembril algab ühine taas uut hooaega Eesti Majas, kus kõik vanad ja uued liikmed on teretulnud, märgib A. Lõund.

90 aastat Tallinna reaalkooli Realistid tähistavad aastapäeva

1. septembril möödus 90 aastat Tallinna Peetri Reaalkooli avamisest. Oma kooli aastapäeva pühitsevad rea- listid kogu vabas maailmas — neid on seni registreeritud 340 — selle suuremates keskustes pidulike kokkutu- lekutega, samuti ilmus käesoleval aastal paljude aastate tuletusena mälestusteos kooli kasvandikelt. Teose on toimetanud ajakirjanik Jüri Remmelgas ja umbes 360-leheküljeline ja paljude haruldaste fotodega varustatud teos kannab tiitlit "Vabaduse puistestel", sümboolseerimaks kooli asupaika ja seda vaba vaimust, mis selles omalaadises koolis valitses 63 tegevusaasta jooksul.

Reaalkool on oma kasvandike hul- gost andnud ühiskonnale palju nime- kaid inimesi igasugustel tegevusala- del, eriti aga tehnilisel alal. Esi- mense eestlastest lõpetaja selles koo- lis oli 1885 a. Kunda mõisa reheapri poeg Mihkel Viisut, keda meie oma- riiklusesse Tartu Ülikooli algusest peale leiame tehnoloogilise keemia professorina Michael Wittlich'i nime all. Esimese lennukimootori kon- strueerija ja lennuki ehitaja Vene keiserriigis oli 1886 a. Reaalkooli lõ- petanud Paunküla postijama pidaja poeg Theodor Kalep, kellest sai hil- jem Riia Politehnilise Instituudi õpe- peid ja sealse mootoritehase tehni- line direktor. Neile järgneb palju in- senere, arhitekte, keemikuid, panku- rid, tööstureid, kaupmehi, kuid ka hariduse- ja poliitikatõelasi (Alfred Rosenberg, Artur Sirk, Eesti Tõõrha- va Kommuna üks juhtidest 1912—1919 aas. Artur Wallner jmt.). Realis- tede perre kuulub praegu New Yor- ki elutsev Eesti Ajutise Valitsuse esimene teedeminister ja meie esime- se välispeingu sõlmija ins. Ferdi- nand Petersen, kes oli ka üks Eesti Tehnika Seltsi ja selle poolt ülalpeet- tava Tallinna Tehnikumi astutajaid 1920 a., prof. Ottomar Maddison, kes oli mehaanika professoriks Tallinna Tehnika Ülikoolis ja hiljem Tallinna Ehitus- ja Arhitektuuri Instituudi rektoriks kommunistide teise oku- patsiooni ajal.

Ka maadluse maailmameister ja maailma parimaid tehnikameetle- jaid Georg Lurich on Reaalkooli pinke nühinud, lõpetades selle kooli 1895 aastal.

Vabadussõja-aegetest silmapai- nud ohviteridest olid realistid kindral Hugo Kauler, kol. Emil Kursk, kol. Herbert Raidna (Frei- berg), kol. Karl Freiman, kap- t. majord Kurt ja Bruno Linneber- g, kapten ja loodusteadlane dr. Edvin Reinvald, Vabadussõjas suurelt populaarseks saanud des- sant-pataljoni ülem Teisel Soomus- rongil, Viienda Soomusrongi üle- lein. Ivar Reinvald jpt.

Ka muusika ja selle viljelemise alal on Reaalkool pühitud anda oma parima Tallinna Konservato- riumi professorite Herbert Laane, Paul Karpi, dirigentide Kirill Raud- sepp ja Vallo Järvi ning "Estonia" ooperiorkestri kontsertmeisteri Jakob- näol. Rahvusvaheliselt tuntud pianis- tid Hermann Bieck ja Vladimir Pad- va ja Tartu Kõrgema Muusikakooli viiuliklassi õppejõud Evald Turgan on samuti kuulunud selle kooli kas- vandike perre.

Selle kooli ol ka eesti kooli- ja võrk- pallisporid hälliks ja realist Herbert Niller oli hiljem Tartu Ülikooli juu-

Nikolai Kann

res töötava Kehalise Kasvatuse Insti- tuudi õppejõuks mängude alal. 1917 a. Reaalkooli õpilastest ja selle kooli võimlemisõpetajata Anton Onnapuu poolt moodustatud Omakaitse oli Tal- linnas esimeseks sõjaliselt jõuks, kelle kaitse all 24. veebruaril 1918 a. kuulutati välja Eesti iseseisvus ja kes andis 11. novembril samal aastal esimest kaitset pööranda all väljatul- nud Eesti Ajutisele Valitsusele. Sel- lest kõigest on juttu ilmutav teoses.

Ühenduses Tallinna Reaalkooli as- tapäevaga pakub huvi ka selle kooli asutamiseiga ühenduseolevad asja- tud.

Kindlusevööndi kaotamine 1857 a. ja Balti raudee avamine 1870 a. and- sid Tallinna linna kaubanduse ja tööstusele võimaluse tugevaks are- nguks. Tekkis ka tarvidus sellekohas- se ehitamisega tööjõu järele. See kõik oli tõukeks, et Tallinna linna- valitsus, arvestades kohaliku kaup- meeskonna soovidega, võttis vastu otsuse linna reaalkooli asutamiseks, ühtlasi sidudes seda 1872 a. olnud Peeter Suure 200-aastase sünnipäeva- ga. Ka määrati linnavalitsuse ja gli- dides poolt ühiselt 1700 hõberubla uue kooli hambaharaks. Sellele lisandu- sid ka väljaspool linna eelarvet lae- kuvad summad ja annetused.

1875 a. esitas Tallinna linna ma- gistraat õpperingkonna kuratori kaudu avalduse haridusministeeriu- mile kooli avamise loo saamiseks. Kooli pidi sama nimeks "Peetri Reaalskule tu Reval" (Peetri Reaalkool Tallinnas), kuid see jäi tule- musta, olgu, et õpperingkonna kurator Andrei Saburov oli sellele avaldusele andnud oma toetuse.

Alles 18. juunil 1880 a. ilmus va- hepeal haridusministriks saanud A. Saburovi ettepanekul keisri nõusolek reaalkooli asutamiseks Tartu õppe- ringkonda. Tallinna linnavalitsus võt- tis küsimuse uuesti üles. Aluseks võt- tes 1872 a. reaalkoolide asutamise seadust, koostas linnavalitsus Peetri Reaalkooli statuudi, koosseisud ja õpe- pekavad ja olles läbi rääkinud ku- bermangu valitsusega, esitas uuesti avalduse haridusministeeriumile, mil- lele järgnes jaatav vastus.

Kuna koolil puudus oma hoone, siis üüris linnavalitsus koolile end. Märjamaa politseiulemale Brzezickile (Brisinskile) kuuluvast ja äsjavalmi- nud majast kaks majakorda aastatiü- riga 1400 rubla. See maja asetses Laia tänava lõpus vastu Rannavä- rva mäe, endise ja 1881 a. lammuta- tud Renteni-nimelise linnotorni koha- lal. 1971.a. teostati selles hoones si- semised ümberehitustööd ja sinna pi- di loodama mingi ühiselamu. Selles hoones avati 20. augustil (nue kal- järgi 1. septembril) piduliku aktuse- ga Peetri Reaalkooli kahe klassikomp- lektiga ja 29 õpilasega. Kooli esime- ste õpetajate hulgas oli ka üks ees- tlane, teoloogia kandidaat J. Koppel, kes andis usupöetust.

Juba 10. juunil samal aastal võit- tis

linnavalitsus vastu otsuse Peetri Reaalkoolile oma maja ehitamiseks. Selle usukohaks määrati avar väl- jak praeguse Estonia puistee ja Karja tänava nurgal. Võistusel sai esimese auhinna arhitekt Max Hoopenneri projekt, mille järgi hoone ka valmis. Tegelikult ehi- tati olid Max Hoopenner ja linna- arhitekt Carl Jacoby.

Reaalkooli hoone oli esimene sel- leks otstarbeks eriti ehitatud kooli- hoone Tallinnas, oma aja kohta moodsa ventilatsiooni ja keskkütte- ga, valgus- ja õhurikaste klassiruumide- ga, võimla, laboratooriumi ja muusi- kakklassiga, tennis- ja spordiväljaku- ga.

Kooli põhifond suurenes ootaejal edasi. Suuremad annetajad olid kaupmehed. Nendest tuleb mainida Piha Kanuti gildi au-venda Eduard Weissert ja paruneid Arthur ja Etie- ne Girard de Soucanton'it (vanade tallinlaste populaarsed suurkaupme- hed "Siirak Suka-Antoniid") — isat ja poega ja Tallinna suurkaupmehi. Vele tuleb mainida pärijateta surmud näitleja ja lavastaja Mollerit 30 000 rublalist pärandust. Põhifond, mis 1872 a. oli 4000 rubla, kasvas 1881 a. 50 000 rublale. Koolihoone ehituskulud olid 145 000 rubla. Sellest saadi ehi- tustfondist 50 000 rubla, kuna puudus osa ehitussummast laenati Tallinna Immobiliipangast, samuti jatkusid ka annetused.

Reaalkool oli algul saksa, siis ve- ne ja lõpuks eesti kool. Selles koo- lis on õppinud paljudest rahvustest õpilased — sakslaste, venelaste ja eestlaste kõrval ukrainlased, tatar- lased, kaukasuse rahvused, roots- lased, taanlased, soomlased, lätlas- ted, poolakad, leedulased, ungari- lased ja juudid. — krahvidest koha- meeste pöegadest, tudundata kitsast rahvuslikku salmitamust. Nii kuulu- vad Reaalkooli viitlaskonda ka need, kes selle kooli enne 1918 a. lõpetanud või kes sellest koolist lõ- petamata lahkunud.

Tallinna Reaalkooli esimeseks di- rektoriks oli matemaatik Peter Osse, Astrahani Valga suudmes sündinud. Tallinna Kubermangu Gümnasiumi lõpetanud, Tartu ülikoolis õppinud, Viljandis ja Tartus õpetajana tegut- senud ja 1900 a. venestuse survele koo- lijuhataja kohalt lahkunud. Seejärel sai kooli direktoriks laialt tuntud loodusteadlane mag.nat. Wilhelm Pe- tersen ja selle lahkusimisel 1916 a. ha- ridustegelane ja hilisem haridusmi- nister Nikolai Kann, kes suri Saksa- maal maapõrs 1947 a. Viimaseks Reaalkooli direktoriks oli Karl Kol- jo, kes elab Ühendriikides New Yor- kis. Kauaaegselt kooli inspektoriks oli kirjanik Ernst Peterson-Särgava, kes suri kodumaal kõrges eas 1959 a.

Praegu töötab Reaalkooli ruumes Tallinna II Keskkool, andes koolihari- dust mõlemast soost õpilastele. Reaalkooli spordiväljaku nurgale, õuevärä- va kõrvalle piistitati käesoleval aastal mälestusmärk Georg Lurichile.

Realistid vabas maailmas on koon- dunud Rootsi, Ühendriikide, Kanada ja Austraalia Koondest ümber, kogudes sellel aastal kooli aastapäeva pidulikuks pühitsemiseks suuremates keskustes. Rootsi realistid pühitsevad kooli 90-ndat aastapäeva Stockholmis 24. septembril koosviibimisega vä- nas Eesti Majas üheksed. Üle- maailmises Eesti Päevadega Toronto- leoleval aastal leiab aset ka realis- tide globaalne kokkutulek, mille ük- sikasjad alles väljatöötamisel.

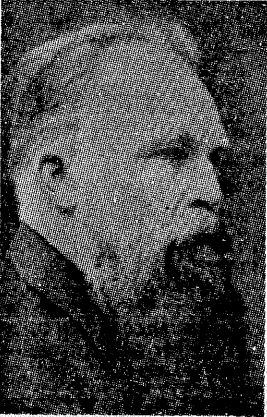
Jüri Remmelgas.

● Töministeeriumi andmel on praegu töötuid 5,8 prots. kõigi 160- vöimeliste arvust, seega on olukord majanduselus veidi paranenud võr- reldes maaikuga, kunnas töötuid oli 6,2 prots.

Eesti Päevalehe TELLIMISPOSTGIRO number on 156770-0 (Eesti Päevaleht Förlags AB, Box 667, 101 29 Stockholm)

Lugupeetud tellijaid palutakse mitte kasutada enam varasemat Eskilstuna-Kurireni tellimispost- girot ega vanu sissemakskurarte sellele postgirole, kuna Eesti Päe-

valeht on kogu tellimisasjaaja- mise üle võtnud. Tellijatele tule- vad endiselt sissemakskuradid, nüüd aga juba uuele postgirole.

Ernst "Habe" Peterson-Särgava

Faktid millest ei kõnele

"PENTAGONI DOKUMENDID"

Sõja laiendajad kommunistid

(VE) — Ameerika Ühendriikides tekitas teatavasti nn. "Pentagoni salajaste dokumentide" avaldamine ajalehtede veergudel suurt furoori, kuna nende trükkimista valimisega taheti alla kriipsutada, et Ühendriikide administratsioon on süüdi sõja laiendamisel Vitenamis. Samal ajal on aga täielikult unustatud ja kalevi alla pandud Põhja-Vietnami kommunistliku valitsuse sammud ja aktsioonid sõja laiendamiseks, mis tegelikult põhjustasid Ühendriikide valitsuse poolt laiaulatuslikumate sõjaliste abinõude tarvitusele võtmise ja sõjaliste operatsioonide laiendamise. Allpool on toodud lühidalt kokkuvõetud kogu probleemi teine külg, mille vastu Ühendriikide ajalehed seni mingil põhjusel väga vähe huvi on tundnud.

Juba algusest peale on olnud selge, et Hanoi kommunistliku valitsuse eesmärgiks on kogu Indo-Hiina vallutamine ja bolsheviseerimine — ükskõik milliste vahenditega ja ükskõik, mis see maksab. Kui nn. Pentagoni dokumentide kõrval avalikuks tehakse ka kõik teised Vietnami sõjaga seoses olevad salajased paberid, siis selgub nendest, et Hanoi valitsus otsustas kogu Indo-Hiina venelaste ja hiinlaste abiga vallutada, kasutada selleks pörandaalust öönestamistööd, terrorit ja lõpuks avalikuks võitlustegevust.

Ühendriigid sattusid Vietnami sõtta moraalselt kohustuste ajal ning ameeriklaste aktsiooni Vietnami toetas selle algfaasis kogu Ühendriikide rahvas.

Vietnami sõja ajal on Ühendriike juhtinud viis erinevat valitsust, kes pole kunagi kasutanud Am. Ühendriikide tohtut ütlekut Põhja-Vietnami hävitamiseks ning kes kunagi pole taotlenud otsustavat võitu vaid on alati mänginud kompromissile.

Ühendriikide peamiseks eesmärgiks oli hoolitseda ainult selle eest, et "Lõuna-Vietnami ei saaks kommunistide kätte. Kõik jutud president Johnsoni "võrjetanust" on laest võetud, kuna president viitas sageli resolutsioonide ja drastiilsete vahendite tarvitusele võtmisel Vietnami, lootes sõja lõpetamise läbirääkimistele teel.

Ühendriikide võimud märgivad, et neil pole praegu võimalik laule panna kõiki dokumente ja tõendeid kommunistide strateegia ja plaanide kohta Vietnami, kuna kommunistid hoiavad oma salajasi dokumente palju suurema hoolet ja repektiga kui ameeriklased.

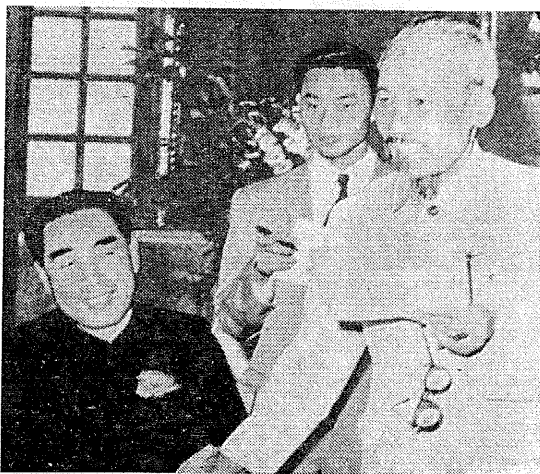
Ekspertid väidavad, et kui kõik dokumendid lõlmalalt poolt lauale panna, siis selgub kogu maailmale, et tegelikult agressoriks Vietnami on Hanoi valitsus, kuna Ühendriikide osa on piirunud ainult kommunistide pealütusele tagasilöömisega.

Nii kummaline kui see ka on, kuid Ühendriikide sumpaatia Indo-Hiinas kuulus esialgu kommunistide juhtile Ho Chi-minh'ile Ühendriikide president Rooseveltil andis Teise maailmasõja ajal tulevasele diktaatorile relvi ning abistas tühusalt Ho sõjamehi, kes võitlesid jaapanlaste vastu. Ho Chi Minh'ist sai hiljem Põhja-Vietnami president ning ta kasutas ameeriklastelt saadud relvi, prantslaste ülemvõimu vastu võitlemiseks.

1950. a. tekkis olukord, kus Ühendriigid sattusid esmakordselt otseselt Vietnami sõja keerisesse, mis seokord toimus prantslaste ja Indo-Hiina kommunistlikele partisaanide vahel. Kuna hiinlased ja venelased olid tol perioodil erakordselt agressiivsed ning alustasid Koreas pealütust kog ukorea vallutamiseks, siis kalkuleeriti Washingtonis, et kommunistide vallutusplaanidele tuleb resolutsioon vastu astuda. Punaste pealütust pidurdamiseks otsustas Washington alustada prantslasi Indo-Hiinas. President saatis prantslastele abi ja väikese nõuandja meeskonna.

Kogu see abistamisaktsioon maksis 1950. aastal 25 miljonit dollarit.

Kui prantslased lõduduna 1954. a. juulis Indo-Hiinast lahkusid, siis oli abistamisaktsioon Ühendriikidele maksmata jäänud 3 miljardit dollarit. Tol ajal olenes kommunistide relvastus täielikult Puna-Hiina ja N. Liidu toetusest. Hiinlaste abi oli piiratud kuni Korea sõja lõppemiseni, kuid pärast seda hakkas Vietnami-se voolama massiliselt hiina relvi,

USA sumpaatia kuulus, nii kummaline kui see ka on, alguses kommunistide juhtile Ho Chi-minh'ile. Roosevelt andis Teise maailmasõja ajal talle relvi jaapanlaste vastu võitlemiseks. Pildil Ho Chi-Minh koos Peakingi-Hiina peaministri Tshu En-Laiga pidulikus sõja puhkemisel Lõuna-Vietnamiga ja neid kaitsvate ameeriklastega.

millide abil anti prantslastele Dien-bienphu's otsustav löök ning varustati lõunas tegevaid kommunistlike löögüksusi. 1954. aastal toimunud Genfi konverentsil otsustati Vietnami kaheks jagada, kuid kommunistid on pärast seda rikkunud igat Genfi kokkuleppe paragraafi.

Arvestades kommunistide rünnakuplaanidega, lubas Ühendriikide president Eisenhower Lõuna-Vietnami peaministrile ja pärastiselle presidendile Ngo Dinh Diem'ile otsest Ühendriikide abi. 1955. aastal võitis 300-liikmeline Ühendriikide nõuandjate grupp üle Lõuna-Vietnami väikese armee treeningu.

Kui Eisenhower 1961. aastal presidenditootil lahkus, oli Lõuna-Vietnami 733 Ühendriikide sõjalist nõuandjat ja aastane toetus Vietnami oli 200 miljonit dollarit.

Ekspertid märgivad, et Lõuna-Vietnami 1955. aastal kestet tolmuvad arengusuund mõjusid selles kaasa, et sõda Põhja- ja Lõuna-Vietnami vahel osutus paratamatuks. Üheks põhjuseks oli Lõuna-Vietnami presidend Diemi otsus üldvalimiste tagasilükkamiseks kogu Vietnami valituses, kuna Diem oli veendunud, et Põhja-Vietnami diktaator Ho ei lasse põhjas kunagi vabu valimisi korraldada ning teiseks põhjuseks oli Lõuna-Vietnami kiire majanduslik areng.

Kuna kommunistlik Põhja-Vietnami kartis, et Lõuna-Vietnami majanduslik jõukus — ähvardab minimeerida Põhja-Vietnami kommunistliku rezhimi, alustati 1957. a. Lõuna-Vietnami terroriaktsioonidega ja pörandaaluse tegevusega. Olukord muutus eriti raskeks Mekong'i jõe deltas, kus Lõuna-Vietnami külaelanikud ei saanud kommunistide rünnakute tõttu koguda enam oma saaki.

Kommunistid hakkasid ühtlasi süsteemikindlalt mõrvama anti-kommunistlike kohalikke valitsuse esindajaid ja ametnikke.

1959. a. mõrvasid punased 239 inimest ja 1960. a. tõusis mõrvatute arv juba 1400 inimesele. 1962. aastal tapeti jultmalt ligemale 1000 inimest

igas küus.

Samal ajal hakkasid kommunistid rajama endile baase naabermaadesse Kambodzhasse ja Laosesse, mis olid neutraalsed riigid. Kambodzhas rajasid kommunistid Lõuna-Vietnami piirile terve rea baase, kust nad ründasid Lõuna-Vietnami ja taandusid uuesti Kambodzhasse.

Varsti pärast president Kennedy ametisse astumist 1961. aastal alustasid kommunistid süsteemikindlat partisaanisõda Lõuna-Vietnami vastu. President Kennedy suurendas Ühendriikide sõjaliste nõuandjate kaadrit Lõuna-Vietnami 10.000 mehele ning 1962. aastal tõusis Ühendriikide abi Saigoni juba 500 miljoni dollarile aastas.

1. novembril 1963 mõrvati Lõuna-Vietnami president Diem ning riigis tekkis ebastabiilne olukord. Kolm nädalat hiljem mõrvati Ühendriikides ka president Kennedy.

1964. aasta augustis ründasid Põhja-Vietnami torpedopaadid Tonkini lahes Ühendriikide hävitajaid "Mad-doxi" ja "C. Turner Joy'd". Kongress ja senat andis suure hääletamusega presidendile volitused tarvitusele võtta kõik vajalikud abinõud punaste agressiooni tagasi löömiseks. Pärast seda alustasid Ühendriikide pommitamised punaste baaside pommitamist.

N. Liidu ja Puna-Hiina toetusel kasvas Põhja-Vietnami sõjaline tugevus pidevalt ning vastavalt sellele muutusid ka nende rünnakud tihedamaks ja ägedamaks. Kuna Lõuna-Vietnami ähvardas nende löökide all kokkuvarisemine, siis andis president Johnson käsu Põhja-Vietnami regulaarseks pommitamiseks.

Samal ajal saadeti Vietnamiisse ka esimesed Ühendriikide võitluskusad, milliseid suurendati järkjärgult pidevalt.

See ongi see periood, millest kõnelevad Ühendriikide ajakirjanduses avaldatud kumilised "Pentagoni dokumendid", millele trükkimisel jäetaks aga täielikult kahe silma vahele kommunistide aktsioonid ja terroristlikud võtted.

REFLEKSID

MR. JEROME HOLLAND, Ühendriikide suursaadik Rootsis, andis rootsi televisioonile võimaluse enda vabaks intervjuerimiseks Bengt Feldreichi intervjuuseeri-as. Vaatajad kohtasid silmapaistvalt intelligentset mustanahalist diplomaati, kellest otse hoovas sumpaatust. Ta ei jäänud võlgu ühelegi küsimusele, ei üitlenud kunagi diplomaatide viisil "no comments" (ei mingeid kommentaare) ja kriipsutas alla, et tema arvates enamus rootsi rahvast suhtub USA-sse ja ka temasse kui selle maa esindajasse sõbralikult ja sumpaatset. See on ainult üks väike klipp, kelle pärast rootsi poliitset peab vaevalt negema tema saatkonna ja isiku pidevat valvamist. USA on demokraatia ja kui demokraatia teeb vigu, siis korrigeeritakse neid vigu rahvahääletustel, mitte aga tänaval vägivalv-la tarvitamisega.

Mr. Hollandil on õigus. See pilt, mida raadio, TV ja vasakulekäändunud ajakirjandus annab rootsi rahva suhtumisest USA-sse, samuti kisa-rikkad demonstrandid, ei vasta muidugi rahva enamuse seisukohale. Viga on muidugi selles, et enamus kõike valkides välja kannatab ja nii ka valitsusvõimule mulje jätab, et avalik arvamine on USA-vaenulik ja selle pärast tuleb vahetevahel mõnel ministril ütelda omakorda tugevaid sõnu, et näidata ajaga kaassammumist.

KAHJUJS LÕPEB Bengt Feldreichi ja Sven Anéri intervjuude sari. Muidugi oleks olnud naturaalsem al-lakriipsutamiseks korrektnet, kui oleks samasugusele intervjuule kutsutud ka N. Liidu suursaadik ja ka temalt küsitud, mis ta arvab oma valitsusest, juutide ja vähemuste tagakiusamisest, Nobeli laureatide mitetunnustamisest, kirjanike vaimuhaiglasest ja orjalaagrisse saat-misest jne. ning vahetevahel selle maa avalikkusega, mis on ju silma-torkavalt paremad kui USA omad, sest seda juhtub kord mitme aasta kohta, kui mõni demonstratsioon on suunatud Villagatanile ja see tuleb diplomaatide rahu kindlustamiseks liikluseks kinni panna. Üldiselt tuleb N. Vene saatkond rootsi maksu-maksjale palju odavam, kuna selle kaitsmiseks ei ole vaja sellist pide-vat ööpäevad kestvat valvestiteem-mi vaja, kui näit. USA saatkonna klaasmaja ees. Pealegi on venelased

hoone piiranud kõrge raudaia ja ettenähtu iluut oma uue saali, ma-asetanud hoone eemale tänaval, nii et isegi uudishimulik ei ühisi si-se vastama. Ameeriklased ei ta-nad näilviit klaasmaja tänaval, de, kujutamatute ette, mis Stockholmis nendega võib juhtuda.

Igal juhul olukus võrdluseks root-si rahval vaja näha ka teise maail-ma juhtiva suurriigi esindajil vas-tamas ettevalmistamatult küsimuste-le ilma võimaluse Moskvas küsi-da, mida peab ütled vastama...

TÖOLISTE JE AMETNIKE kut-seorganisatsioonid on viimasel ajal sa-geli vastuolus, kuna töölised leiavad, et ametnikke töandjate poolt soo-dustatakse, kuigi teada on, et just "mansetimehi" elektronarvutite asja-tul kõige rohkem ametist vahesta-takse. Tendents on selge — ühevõr-duses tuleks kõik ühtsustada ka tiit-li poolset. Nii nagu kultuuritegela-sed juba ettenähtuvalt on Nõukogu-de Vene eeskujulend ennast titulee-rinud "kultuuritööliseks" ja nii ot-sekohe saanud proletariaatmaise kui neil see oli vana. Miks mitte ametnikke ühevõrduse huvides edaspidi tituleerida kontori- ja kant-seletööliseks, et vaid vahetorki ametiühingutele parandada?

Nimede muutmine käib ühiskon-nas kiiresti ja näit. sotsiaali sa-ajate vaeste avansseruunine sotsiaal-palgalisteks on läinud üsnagi valu-tult. Ja nüüd on ettevalmistamisel pika-aja-internide vangistusest vabas-tamine "enneaegsete pensionäri-dena" vastava loogika muidugi. Kõ-simuses on vaid, mida mõeldav-dest enneaegse pensioni saajad, kes on pidanud end vigaseks töötama, et sedasama pensioni saada, mida võib väga hästi edaspidi saada ka vangla kaudu?

KJ

Maailma suurim autokompanii General Motors teatas, et ta kõr-gendab 1972. a. autode hinda kesk-miselt 176 doll. sõidukilt ehk 3,9 prots. praegusest hinnadest. Ford ja Chrysler kõrgendavad oma au-tode hindu 200 doll. ehk 5 prots.

President Richard Nixon kirjut-as alla seadusele, millega määrat-taks 4 miljardit doll. keskvälit-suse raha USA vaesemate piirkon-dade elanikkonna toetamiseks, 13 asjasthuvitatud osariigi rahvassa-dikud olid allakirjutamise juures.

Eesti leib on tervise leib!

ütleavad rootsi asjatundjad. Eesti leib aitab parandada rootsi rahva hambaid. Eestlased söid aga kodus ja söövad ka siin

EESTI LEIBA —

— TOOMINGA LEIBA

Müügil jaekaubanduses ja Hõtorget'i hallis

Endel Kõksi reiskiri:

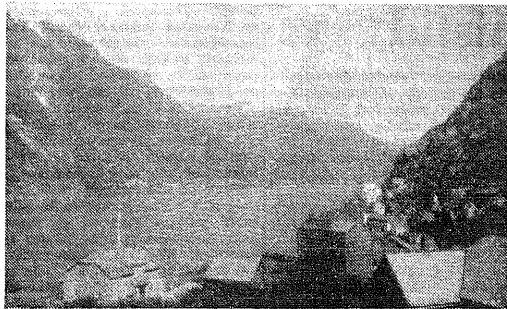
HARDANGERFJORD ja PLATOO

Maantee Oddast Eidfjordi on raiutud Sörfjordi idakalda kaljuseina ja on kõige fantastilisem maantee maailmas — ühel pool pilvedesse kaduv mägisin ja teisel pool laifjordi mille lumised tipud vahelduvad sadade meetrite kõrgusel langevate kerkedega. Tee ise on suudetud teha nii lai, et kui kaks autot kohtuvad siis jääb parajasti natuke õhku nende vahele ja kui kohatakse mõnda sakslast tema järelvankrist elamuga, on parem hoida seisma jääda. Seal kus tee ja vee vahel mõnigi meeter ruumi on ehitet elamu ja need on rajatud ka kaljunõlvakile nii et maantee äär on öieti kuni Kinsarviki asustet. Sörfjordi kallast on hakatud kutsuma Norra viljapuuaks kuna sinna on istutat sajad tuhanded viljapuid ja tõesti seisab iga maja ees või alaväraval pois või tüdruk kirs või maasikakarpi käes hoides, märgiks et ta neid müüb. Oetmine on aga raske, sest pole lihtsalt ruumi auto seismajätmiseks.

Lofthusis on selleks pea esimene võimalus. Üllensvangi hotellil alas seisab seal nimelt üks kolme-nelja ruutmeetri suurune, hallikstõmbunud palkehoone ja rohetava mätasakuga onnike. Ja selle onnis on Edvard Grieg komponeerinud oma maailmakuulsad helitööd alates aastast 1877, kuna ta sellest aastast puutui elus Lofthusis, järjekindlalt aga kõik suved seal veetis. Ja siin oli vist küll kõike mida ta inspiratsiooniks vajaks: mäed ja meri, tuuled ja pilved, võimsad lühenormid ja vaikesed ja leebed suveuhted.

Kinsarviki juures ühneb Sörfjordi Norra suurema ja maastikuliselt huvitava Hardangerfjordi ja siit lähevad ka mootorparved fjordi teise kaldale kust pääseb edasi Bergenis suunas. Kinsarvik ise on olnud vanaks kaubakohaks, aga siin on ka metsikud Norra vikingud rüüsteretkeid puhates oma laevu varjanud. Koht olla oma praeguse nime saanud shotalilt kes katku eest siia põgenedes paigale oli nimeks andnud Kingsvik, millest norralased pikapeale tegid Kinsarviki. Kirikuid, mis talviselt on vanimaiks säilinud ehitisüks, omavad ka siin oma ajaloo, Kinsarviki kirik üldseks pärinevat 12. sajandist ja a. 1900 ette võetud restaureerimisel leiti lubjakarjandale all vanad freskod ja neist paremini säilinud monumentaalne ingel on säilnud reaalistikuks elementideks kiriku väljerehitud põhjaseinal. Eidfjordi kiriku ehitas 14. sajandi Ragna Aulsfaterid patukahetuse märgiks selle eest, et ta oli oma mehe ära tapnud. Kirik on kivist ja üsna väike, nii et tundub nagu pidanuks Ragna niisuguse hirmsa kuriteo andekssammutuse küll palju suurema ehitama. Või ei kahetsenudki ta nii vähe?

Siin tuleb ka heita viimane pilk Hardangerfjordi kohati punakale kohalt laljakule järsku merde suunduvale kaljuleste sest maantee pöördub sisemaal. Mäbõdalen läheduses jõuab teose juurde mida on ehitet 22 aastat ja mis sai valmis a. 1920 ja mis koosneb tunnelist, kurvest, sõlmedest ja käänaakustid ni et sõitmisel on kogu aeg kaelamurmise tunne. Vana tel on lund 14 käänaakut ja lisaks neile veel 1300 trepiastet millest võib järeldada, et enne 1920. ei saadud seda teed teistsi käia kui jalgsi. Platoo servale jõudes ja tagasi vaadates

Vaade Hardangerfjordile.

on mulje, et org ei ole midagi muud kui põhjatu maakera sisse tekkinud pragu mille põhi on paar kilomeetrit allpool ja mille tipust sinna langeb Euroopa võimsam kosk — Vöringsfossen, mille langus on üle kaheksa meetri.

Norralased on küllalt inimlikud olnud ja ülesõitmisel on nad teinud inimeste jaoks platoo servale hotelli, kohvikut ja suveniiridekauplused asutanud ja nende ümber sagibki igasuguse keelemurdge eurooplasi, kes puhkavad ülestulekust või koguvad julgust allasõitmiseks.

Hardanger platoo on Euroopa suurvimald ulatudes Sörfjordist kuni Telemargini kuuksu keskmine kõrgus merepinnast on poolteist kilomeetrit ja kõrgem tipp — Härteigen, on umbes 1,9 km. Platoo on soine ja lage ja sambast on madalast võsast kaetud maastikku elustavad järved mida on ühedasti ja milles oli ka rikkalikult kalu. Maantee viib üle Gellö Gollini ja see on uus, sirge ja lai ja mille ääres puhuti näeb mõnda üksikut talu või bensiinijaama ja

kauplust. Paar põhjapötragi on näha mõninga turbahunniku juures ja mulle meenus kusagilt loetuna, et neid olla siin paarikümnetuhande ümber metsikut ja omapääd elamas — küllal sellepärast nii kaugele lõunas, et maalap on nii kõrge ja õhk külm ja sammalt sööksid enam kui vaja.

Gollist idapoolse jõuab pikkaööda jälle normaalse kõrgusele, maastik muutub nagu sõbralikumaks ja mahedamaks ja mitmel pool asuval ehitet modernsed motellid meelitavad peatuma ja kohvi jooma. Tihti näeb nende kõrval ka Norra tarbekuuri ja käsitöö keskusi mis turiste meelitavad värvirikka toodanguga.

Viimane võimalus rahast lahtisamiks on Magnorisi enne Rootsi piiri ja seal müüakse muudugi Norra margariini aga ka igasuguseid kala- ja lihahakonserve — ehtsald Norra toodet.

Rootsi poolel on ülesõitlõude kiskid, poed ja telgid kus müüakse porri ja näidatakse samasuguseid filme ja kusutatakse strip-tesse vaatama. Ei usu, et kõik kiskite ümber sagivad oleksid norralased.

Tõnis Kinti juubelit tähistati Hässelbys

Tõnis Kinti juubelikoosvõlbimine 22. aug. Angby lossis kujunes hoogsa sügishooaja avakokkulekkuks. Lossi loss ja ruumikas saal oli tähtsaks kokkutulnud tervijaid. Aulas istus juubilar koos oma abikaasa Madaga, Kalifornias saanud poja Arne Tõnise ja selle abikaasa Saimega, oma teise poja Oolega ja selle pruudi Ragnhild Öhrnelliga. Suur arv organisatsioonide esindajaid, prouad Re, Warma ja Perlit istusid samas lauas. Prof. Birger Nermani tool pr. Kinti kõrval oli tähtis — suure eesti ja balti sõbra surmaleade ei olnud aga koosviibijateni veel jõudnud.

Heinrich Mark tervitas kokkutulnud ja juubilari perega, ja andis edasi organisatsioonide ja sõprade ühise aadressi ja ühiskingituse. Tervitusi teid: Aksel Mark ERN poolt, A. Reintamm E. Komitee nimel, H. Kolk tervitas V. E. Põllu-majandusliku poolt ja A. Kivimäe E. Agronomide Seltsi poolt. Veel tervitasid: K. Eranurm E. Põllumeeste Kogud Rootsis nimel, ERF-poolt tervitas E. Krepp ja Vabariikliku Ühingu nimel A. Mägi. Vabadussõja veteranide poolt tervitas Robert Paff ja LR Soomusring nr. 2 Sõprusühingu poolt E. Mutikaks. Tervitajate riidamiku lõpetas isiklike sõprade nimel A. Ots ja korp. Vironia poolt H. Ester.

A. Horm luges ette valiku ka kokkuvõtte sadade saanud telegrammidest ja kirjalikest tervitustest. Neid oli saanud arvukalt kodumaalt, meie diplomaatilistest esindajailt, keskonorganisatsioonidelt mitmetelt kontinentidelt, peale selle väga arvukalt sõpradelt ja kaastööstelt paljudelt maadelt, eriti arvukalt aga USA-st ja Kanadast.

T. Kinti oma tänu sõnavõtus andis põgusa ülevaate eesti rahva viimaste aastakümnete poliitilisest võitlusest, peatuses ka selle arengu suurtõlgete tagapõhjal. Ta rõhutas eriti ka meie riigiorjanduse õigusliku kontinuiteedi edasipüsivust tähtsust.

Muudatusi Hea Sõnumi saadetes

"Hea Sõnumi" võimalikud raadiosaated on head pinda leidnud Euroopas elavate eestlaste keskel. Kaasamised on kirjutatud paljudest maadest, ka kodumaalt, et nende raadiosaateid kuulatakse suure huviga.

Nüüd päris ootamatult tulid mitmed tähtsused ette kõigi ida-Euroopa raadiosaadete osas ja selle tõttu ei läinud välja ühtegi raadiosaadet augusti kuus.

Kuid "Hea Sõnumi" võimalikud raadiosaated algavad regulaarselt uuesti septembri kuu algul. Muudatused on pöördunud ka kellaegades.

"Hea Sõnumi" võimalikud raadiosaated on kuulvad nüüd Euroopas ja kodumaal igal teisipäeval ja laupäeval öhtul kell 21.15 kuni 21.30 kesk-Euroopa kellaaja järgi (Rootsi, Saksa ja Inglismaa). Kodumaa kellaaja järgi vastavalt kell 23.15 kuni 23.30. Raadiosaated on endiselt ühiliinilised 31,33 meetrit.

Et saada sidet kuulajaskonnaga ja talt pilti saadete kuuldvastest, palutakse igal kuulajal kirjutada järgneval aadressil: Andres Luik, Aiba-

Eesti kooliõpetajad kursustel Båstadis

On jatkunud ilus tava, millele pani aluse kadunud rektor Jüanes Sänga-Säby suvekursusega. On kõnelatud suviste kursuste rohkusest, ent seni kui soovijaid on rohkem kui kohi, neist paljud truit igal kursusel käijad, siis vähemalt õpetajate kursused on õigustatud. Neil on suur tähtsus, nad on liitnud eesti õpetajad ühiseks pereks!

Selleaastane Rootsi Koolide Peavalitsuse ja Eesti Komitee poolt ühiselt korraldatud kursus peeti Båstadis Maleni rannahotellis 12.—19. augustini. Kursuse juhatajaks oli fil. dr. J. Ungerson. Osavõtjaid 24. Kõik tegelikud õpetajad. Lektorite rida oli pikk, ettekanded kõrgetasemelised nagu alati neil kursustel.

Prof. J. Mägieste käsitles huvitavaid soome-ugriaste rändu oma praegustesse asukohtadesse ning nende kokkupuuteid teiste rahvaste ja kultuuridega, esile tuues huvitavaid kultuuri- ja keelelaene ning sümboleid. Prof. G. Ränk käsitles eesti ja rootsi kultuuri kokkupuuteid, pikemat peatudes mõisade olukorra juures Eestis 17. saj. lõpul.

Lektor L. Vürk Soomest esitas oma uut süsteemi astmehalduse määratlemise eesti keeles. Dotent T. Kinnapana analüüsis intelligentsi mõistet ja teste. Referent peatus pikemalt Juhana Torgi 1939 a. esitatud 165 talubeliga varustatud väetajate juures, mis käsitas eesti laste intelligentsi. Kahjuks ei ole töö lõpuleviimiseks saadud. Dotent Kinnapana selgitas õpetajale nii olulist osa kui testi- de autoreid ja nende seisuks.

Koolideinspektor H. Rajamaa tutvustas uueaegset pedagogilist uurimust ja puudutas eesti õpetajate tööprobleeme. Adjunkt A. Kärjassara näitatuud õhlesid nii pildis, laulus kui tekstis Mulgimaad.

Kirjanik E. Kangro analüüsis luuletusi, õpetades erinevaid värsimõtte. Juhtus midagi nii haruldast kui et luuletaja ise pihtis ühe oma luuletuse saamisjuga ning seda luuletust siis analüüsis nii ainult kui vormilt. Fil. dr. J. Ungerson kõneles eesti tähtsustest ning Eesti Komitee bürojuhataja H. Mark andis ülevaate Rootsi Koolivalitsuse nüüdest õpingide korraldamise suhtes.

Adjunkt V. Muld andis ülevaate rootsi uuest gümnaasialkoolist, sellest nüüdest ja õppeviisidest. Ta kõneles ka Berliini ja Oslo rahvusvahelist õpetajate-konverentsist.

Göteborgi algkooli juhataja Eero Tarjus õpetas kursuselise koorilaulu ja andis hea ülevaate koorilaulu arengust Eestis. Adjunkt Helga Kerstelli analüüsis eesti keele fonetiilist kirjaviisi võrreldes osas ja tegelikult valitsevat olukorda. Ta kõneles ka uueaegset pedagogilistest uurimustest keeleõpetuses. Näitleja Tiit Haamer pani naela oma loengute sarjale ühemehelise teatriga kursuse lõpupeol. Hambarst O. Lepp, kes osavalt filmimehe ahihundu on saanud, demonstreeris oma trikifilme ja pühendas kursustsi filmilaudaduse.

Suure töö tegid aga kursused ise. Moodsa koolitöö põhimõttel tehtid hoolega H. Kerstelli ja W. Mulla juhatusel grupitööd — töötati läbi senised läienduskoolide õppekavad, neid muutes ja täiendades vastavalt praegusele olukorrale koolides. Lahkelt täidet ka H. Kerstelli poolt koostatud ankeete eesti koolide kohta Rootsis. Eriti rõõmustasid oli näha noori õpetajaid tõsiselt töötamas, nende inid ja eluvus töötas palju hääd eesti koolile ka tulevikus. Õpetajad tõhusasti oma sõnavõttes kodude suurt tähtsust eesti koolidele edukuseks.

Kuna loengud kestsid õhtuti kuni kella 21-ni, siis olid päeval vabajaatundid supleseks, mida väga intensiivselt kasutati. Paljud virgad kursused, suplesid väga hommikuliseks loenguid. Õhtul hilja oli veel võimalus hotellis jalakeramisteks. Koos noorte tudengitega, kel on

trossvägen 92, 126 65 Handen, Sweden. Palutakse teatada kirja teel "Hea Sõnumi" raadiosaadetes ka oma tuttavatele ja omastele, sest teade ajalehes ei ulatu igale poole. Raadiosaadete kuuldvast on päris rahuldav terve Euroopa ulatuses.

samaaegselt kursust Båstadis, veedeti hubaselt õhtuid hotelli saalis ning orkestri jõudetundidel kõlas kaunis eesti laul.

Kõik kohapealsed ja ümbruskonnala lehed töid piltidega kirjutasid eesti õpetajate suvekursusest. Maleni rannahotelli perenaine surus südamekult "selle rõõmsa rahva" kätt, nagu ta ise ütles.

Viimase õhtu hoogsal koosviibimisel öedi südamekult tänu kursuste korraldajale, Eesti Komitee Kooli- ja noortetoimkonnale, eesotsas juhataja J. Ungersoniga.

Helga Kerstelli

Rootsi leht Baltikumi esindustest

MASTERAS (EPL) — Västermanlands Läns Tidning (fp) avaldas Lennart Gedrupi artikli Eesti, Läti ja Leedu staatusest Washingtonis, märkides, et nende iseseisvusest esindused on endiselt Washingtonis täistsaatusest.

Gedrup leiab, et ameerika maksu- maksjale on need esindused kulukad, kuna tema informatsiooni järele maksab USA vastavad summad (mis on eksitus, sest tegelikult kaetakse kulud omal ajal USA-sse deponeeritud Balti riikide varanduste protsentidest) ja leiab, et olukord on ainulaadne. Eesti saatkond olevat kõige odavam — 350.000 krooni aastas, Leedu kõige kallim 750.000 krooni aastas, proportsionaalselt USA-s asuvate gruppide suurusle (Eestis 1,5 miljonit), Läti 50.000 ja leedulasi 25.000). Gedrup peab võimalikuks, et USA ühel päeval kustutab Balti esindajad diplomaatilistest nimestikist, kui "suurvõimud jõuavad poliitilise vahetuskauha kaudu kokkuleppele", s.t. kui USA kokku lepitel venelastega, kes hoolega töötavad Balti esindustest lahti saamiseks.

Artikkel on baltlastele sõbralik, tuues esile ka need raskest kaotused, mida eestlastel, lätlastel ja leedulastel on tulnud kanda küüditamistest ja kultuuri- ning keele allaruumist.

SAATED eestlasile

AMEERIKA HÄÄLE eesti saatet antakse iga päev kell 16—16.30 ja 17.30—18.00 (Rootsi aja järele) laupäevikutel 13 m. (21 740 kiloherti), 19 m. (15 235 ja 15 270 kh), 25 m. (11 960 kh) ja 31 m. (9 690 kiloherti).

Lisaks kõigis saatets antavale päevauudistele ja kommentaaridele päevaküsimuste kohta on eriteadete käsitsi esitatakse saatets järgmise riigisõprususega: pühapäeviti esimeses saates usulisi meditatsioone, kummagis saatets tänapäeva noore põlvkonna küsimusi, esmaspäeviti Ameerika olustikku, teisipäeviti välis-eesti kroonikat, kolmapäeviti reportaaže — hõlmates kultuurikroonikat, neljapäeviti teaduse ja tehnikaga seotud, reedel majanduse ja inimeste eluajure küsimusi ja laupäeviti ülevaade nädala sündmustest ning kultuurikroonikat, hõlmates välisest.

EESTI VABADUSE HÄÄLE saatet Madridi radio kaudu toimub hommikuti kell 8.00 ühiliinilisel 32,74 m ja kell 13.30 laulnel 82,4 m. Saadete kestvus 15 minutit.

METSAKODU UUDISMAA

POSTIARVE 69 47 71 FALKÖPING

VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAULIKELE NOORTELE

EV saadik dr. Friedrich Akel pärast Stockholmist saabumist teel kuninga juurde, et esitada volitusi. Kuninglik töid ja protokollileem on tal vastas saatkonnas ees.

Dr. Akeli sünnist on möödunud 100 aastat

Deportatsioonist surnud Eesti riigitegelasi meenutavad nende juubeli sünniaastad ja meil on neid põhjus ära märkida, kuna need tulenevad järjekordselt meelde vägivalla mille all veel praegu kannatab kodumaa ja mida meie ei tohi unustada.

5. septembril möödub 100. aastat dr. Friedrich Karl Akeli sünnist Pärnemaal. Dr. F. Akel on üks meie silmapaistvamaid riigimehi. Asunud a. 1902 Tallinna, oli ta seal tervenisti 20. aastat praktiseerivaks arstiks, võttes elavalt osa seltside ühingute ja erakondade tegevusest, kuuludes algul rahvaerakonda ja hiljem kristlikku rahvaerakonda.

Oma poliitilist karjääri alustas dr. F. Akel diplomaadina — saadikuna Soomes 1922–1923.a., kust ta kutsuti välisministriks. Tema edaspidine elukäik ongi möödunud peamiselt nende kahe ameti vahel: välisminister 1923–1924, 1926–1927 ja 1936–1938 ja saadik Rootsis 1928–1934. Vahepeal — 1924.a. — olles Riigivanemaks. Ta deporteeriti 1940. aastal ja suri deportatsioonist. Tema täpne surmaaeg on teadmata.

Diplomatia on ala, kus käitumisele ja esinemisele pannakse suuremat rõhku, kui muudel aladel. Seda mitme suunaliselt välise vormi pärast. Ühe osavaima Prantsuse diplomaadi —

Paul Camboni — kohta öeldakse, et tema erakordne väärkas ja tasekalukas esinemine saadikuna Londonis viis Inglismaa Prantsusmaa vaenlastest sõbraliku liitlaseni.

Riigi esindamise küsimuses on kõikidel uutel riikidel tulnud maadelda ja nagu paljud teised, oleme ka meie kogemuste puudusel teinud suuremaid ja väiksemaid vigu. Meil on aga olnud ka vällesindajaid, kellel esinemine on olnud juba veres. Üks neist oli dr. Friedrich Akel. Võib öelda, et ta oli sündinud aristokraadiks. Tema suursugune esinemine pidi eriti imponeerima siin Rootsis, kus tema saadikuks oleku ajal oli kuningakoda veel austatud ja lugupidatud. Ei ole seepärast ime, kui dr. F. Akeli nimi figureerib Rootsi leksikonis (v. Bonnieris oma), kust meie asjata otsime teiste Eesti saadikute — E. Virgo, K.R. Pusta ja allakirjutatu — nimesid.

Dr. Friedrich Akeli 100.a. sünnipäeva mälestades mälestame üht väärkarti ja lugupidatud diplomaati ja poliitikategelast. Rahu tema pörmule seal võoras mullas.

H. LARETEI

● nu Kai (n-na Vari) ja Frederik-Karla Duchovile süüdis Poughkeepsies New Yorgi osariigis poeg Shawn Jaan.

Lühiteated Ameerikast

● Valgest Majast teatati, et president Richard Nixon koos abikaasaga lendab järgmisel kuul Alaskasse, et Anchorage linnas tervitada Jaapani keisrit Hirohito, kes koos keisrinaga oma välismaaraisi teeb peatuse Alaskas.

● San Quentini vanglas Kalifornias tehti negri George Jacksoni eesvedamisel põgenemiskatse, mille puhul sai surma 3 vangilavavuri, kellel kõri läbi löigati, ja 4 vangi, kes lasti maha vastastikusele tulistamisele.

● Kaitseministeerium teatas, et president Richard Nixon poolt välja kuulutatud 90 päeva pikkune seisak palkade ja hindade tõstmises ei ole kehtiv USA sõjajärgu- de teenivate isikute suhtes ja nende palkasid tõstetakse lähemal ajal.

● Uus linn vähemalt 85.000 elaniku jaoks plaanistatakse New Jersey osariigis South Philadelphia ja Gloucesteri vahel. Maa-ala, kus praegu asub 5 tuhanda isikult ümber, loode takse hiljemalt 20 aasta jooksul muuta moodsaks linnaks.

● Riiklik julgeolekusaatus FBI arreteeris Buffalos, N.Y. ja Camdenis, N.J. 25 isikut, nende hulgas 2 katoliiku preestrit ja üks luuterus kirikuõpetaja, kes tabati teoli süjaväetennisuse asutise ja riiklike julgeolekusaatusite büroode rüüstamisel.

● Ülemaailmselt korraldatud ringküsimisel avaldas 47 prots. ameeriklastest veendumust, et kui USA oma sõjajärgu Lõuna-Vietnamist välja tõmbab, siis sealne armee ja valitsus ei ole suuteline oma maad kaitsma kommunistliku agressiooni vastu.

● Näidlatööd tehti New Yorgis kutsed pühapäevaks suletud 8 kaubamaja (supermarket) mahapõletamiseks süütepommide abil, mis valmistatud kahest ping-pongi pallist, milledest üks täidetud happega ja teine bensiniiga ja mis tekitavad tule kui hape sööb läbi palli kesta ja ühineb bensiniiga.

● Ameerika ametiühingute keskküli AFL-CIO teatas, et ta on Puna-Hiina UN-i liikmeks võtnise vastu. Keskküli president George Meany seletas, et Puna-Hiina on diktatuuririik, seal paudub vabadus, mispärast Puna-Hiina koht ei ole UN-is.

Kohalik elu

HALMSTAD

E.E.L.K. Halmstadi koguduse juhatus palub kõiki koguduse liikmeid tulla üldkoosolekule pühapäeval, 12. sept. kell 16 kohvik Tre Hjärtan'i. Kui eelmainitud kellajaks nõuetav arv liikmeid kokku ei tule, peetakse koosolek tunde aega hiljem liikmete arvule vaatamata.

KOGUDUSE JUHATUS

STOCKHOLM

SET-i bridzhisektsiooni

sügishooaeg algab esmaspäeval, 6. septembril kell 18.30. Mängud toimuvad nagu varem vanas Eesti Majas, Regeringsgatan 24. Kõik bridzhihuvilised on teretule!

STOCKHOLM

Eesti pühapäevakool

Pühapäeval, 5. septembril kl. 10 hommikul alustab uuesti sügisest tegevust Eesti Pühapäevakool. Brävalagatan 11, St. Eriksplani T-peatuse lähedal. Ülemine teretulemast kõigile endistele ja ka uutele lastele.

SIIT JA SEALT

● Värbööl kihlusid Rolf Skoglund ja Ene Nuuter, mõlemad Lidingöist.

● Fort Lauderdale's Florida's sai 70-aastaseks end. New Yorgi eesti seltskonnategelane Oskar Lembit, end. merekapten, kes a. 1920 asus New Yorki ja jäi sinna elama. Ta asutas klaasimisfirma, kus töötas hulk aastaid. Ta asus paar aastat tagasi vanusepuhkusele Fort Lauderdale's, kus asub ka teisi eesti pensionäre.

● New Yorgis sündis Urve (n-na Edor) ja Toomas Vink-Lainase teise lapse naitar Kari. Lapse isa töötas spordilajakirja "Sports Illustrated" joonistajana.

● Lond Islandil New Yorgis sündis Irene (n-na Prokopi) ja Valdur Pratkale poeg Erik esimese lapse n perekonnas. Valdur Pratkale töötas elektroonika insenerina.

● Rakenduskunstnik Vello Hubel Toronto'st võtab osa Bostoni lähedal toimuvatest suvekursustest Kanada valitsuse stipendiaadina, mis on ettevalmistusteks tema asumisele täiskasalises õppejooks Ontario kunstikolledži õppejooks. Ta oli samas varem lektoriks.

Birger Nermani matused

Järelhüüdjaks avas prof. Nermani matusel kadunu vennapöeg, andes ülevaate Birger Nermani elukäigust — järelhüüdjaks oli nimelt Ture Nermani poeg, kirjanik Bengt Nerman. Seejärel ütles rootsi teaduse poollahkumissõnu praegune Stockholm ja endine Tartu ülikooli professor Sten Karling. Selles grupis olid leinajaks Kuninglik Humanitaarteaduste Akadeemia (vitterhetsakademi), Riiklik Ajaloo Muuseum ja Rootsi Muinasmälestuste Ühing.

Birger Nerman oli asutamiseest peale Balti Komitee esimeheks ja selle esindajana kõneles tema abi, õigusteadlane Bertil Häggman, kes esindas ka teisi võitlusorganisatsioone, kes kadunu oli juhtivalt tegev — Rootsi vabaduskomiteed (end. Juunikomitee) ja Vaba Aasia Komiteed.

— Birger Nermani panus rõhutat rahvastele on kestnud intensiivselt ja väsimatult kolm aastakümnet ja selle väärtus on hindamatu. Teda on raske asendada, kuid töötame siin, et tema ideid kantakse edasi, kui kord vabadus taas ikestatud rahvastele koidab. Kahtlemata jääb Birger Nermani nimi kustumata nende rahvaste ajaloos.

Balti teadlaste viimseid tervitusi tõi dotsent Bruno Kalnins, esindades Balti Instituuti, Balti Arhiivi, Euroopa Ülestatud Rahvaste Esinduskogu ja Läti eksilitsiatsiooni.

— Birger Nerman tahtis, et balti rahvaste teadus edasi areneks ka väljaspool kodumaad, et edasi elaksid nende kultuuri need aspektid, mis kodumaal on takistatud arenemast okupatsiooni tõttu. Meile, baltlastele, oli Nerman vapramad vabadusvõitlejad, rõhutas dr. Kalnins.

Birger Nerman oli esimeheks kuni möödunud aastani ka Teisipäevakubis ja juhtiv liige Võitlusele demokraatide rootsi organisatsioonides. Teisipäevakubis on pikka aega vabadusvõitluse traditsioonidega juba ajast, mil Hitler ohustas Skandinaaviat. Natsismi varisemisel, on organisatsioon võitlus nüüd suunatud kommu-

nistlike diktatuuride ja ikestuse vastu. Nende organisatsioonide esindajana kõneles Uue Teisipäevakubis praegune esimees Anne-Marie Bratt, tõeses esile Birger Nermani shikididust ja kartumatust oma ideede eest võitlemisel.

Noorte rootsi mõttekaaslaste poolt rootsi Demokraatliku Alliansi ja rahvusvahelise WACL organisatsiooni nimel võitis sõna Andres Larsson, rõhutades, et Birger Nermani entusiasm ja kartumatu ideelisus haaras siigavalt ka noori, kes kannavad edasi tema tööd.

Pärast kadunu akadeemilise organisatsiooni Östgöta natsiooni esindaja järelhüüet sai eesti organisatsioonide esindaja mag. phil. Endel Krepp, kes esindas Eesti Rahvusnookogu, Rootsi Eestlaste Esindust, Eesti Komiteed ja Eesti Rahvusfondi ja Eesti Teaduslikku Seltsi koos kõike eestlastega.

— Eestlastel on palju tänu ütelda Birger Nermanile, kes on nii palju abistanud eesti vastupanuliikumist nii poliitilisel kui kultuurilisel ja ka humanseel poolel.

Nerman on aastate jooksul alati olnud eesti organisatsioonide armastatud ja austatud külaliskes. Ta on olnud Eesti Rahvusfondi, Eesti

Komitee ja Eesti Teadusliku Seltsi auhile. Koos venna Ture Nermaniga on ta seisnud võitluses türannia ja diktatuuri vastu. Birger Nerman oli tõeline rootsi vikingipäallik moodsal ajastul.

Läti Rahvusfondi ja Balti Humanistide Ühingu poolt ütles järelhüüde dr. Valdemars Ginters, tuues tervitust ka läti akadeemilistelt organisatsioonidelt, Läti Kesknookogu poolt kõneles Arvid Padels, kes esindas ka Läti Abistamiskomiteed, Poola Pögenike nookogu ja võitlejate organisatsioonide poolt võitis sõna Tadeuz Norvid, rõhutades, et Birger Nerman oli kõikele ikestatud grupide ühendavaks liiks.

Nüüd asetas Östgöta natsiooni viistaskogu senior valkselt pärja kadunu kirstu juurde. Matusealitsuse järelhüüete osa oli läbi. Kõlasid nukrad tshellohelid koorilt.

Matusealitsuse muusikakeses osas olid kaastegevad bariton Björn Asker, shellist Gösta Lundqvist ja organist Alf Linder.

Nüüd algas Birger Nermani viimne teekond kalmistule. Kirst kanti altari eest matuseautole ning sellega koos liikusid kirikust välja ka kadunu lähemad omaksed ja leinajad.

Eesti Päevalehe
TELLIMISPOSTGIRO
number on 15 67 70 - 0
(Eesti Päevaleht Förlags AB,
Box 667, 101 29 Stockholm)

Lugupeetud tellijaid palutakse mitte kasutada enam varasemat Eksklustua-Kurireni tellimispostgirot ega vanu sissemaksukaarte sellele postgirole, kuna Eesti Pä-

valeht on kogu tellimisajaajamisse üle võtnud. Tellijatele tulevaid endiselt sissemaksukaardi, nüüd aga juba uuele postgirole.

Anna Kingissepp 80-aastane

Tyresö'st tähistab 5. septembril oma 80-aastast juubelisünnipäeva Anna Kingissepp (sünd. Nõmaka). Tema hiljutü 85-aastaseks saanud abikaasa, omaksed ja sõbrad Rootsis ja Eestis soovivad juubiläriale jätkuvat tervist ja pikka iga.

● Istanbulis kihitus raadiomees Ivo Granz Stockholmist Karin Evertseniga Landskronast.

Lembit Salasoo (vasakul) ja Peeter Helmerand oma valmistatud aparati proovimas.

NOORED FÜÜSIKUD auhinnatud Austraalias

Austraalias korraldab New South Walesi Loodusteaduse Õpetajate Ühing igal aastal keskkooliõpilastele võistlusi, mille ülesandeks on õhutada õpilasi iseseisvale uurimisele, avastada neid, kel on selleks erilist andi ja neid abistada. Ühe saja õpilase esitas 7. augustil oma töö tulemused Sydneys Macquarie Ülikooli ruumides avalikuks vaatamiseks. Auhinnale tulnute hulgas oli kaks eestlast, Peeter Helmerand, 16, Hurstville Pööglaste Gümnaasiumist ja Lembit Salasoo, 15, Chatswoodi Ühisgümnaasiumist. Nende ühiselt tehtud tööks oli "Orgaanilised lase-rid".

Autorid andsid oma töö kohta järgmise kokkuvõtliku ülevaate: "Meie ülesandeks oli ehitada orgaanilise värvaine laser ja uurida selle omadusi. Selleks kõigepealt me uurisime läbi kõik teaduslikud artiklid 'laserite kohta alates 1964. aastast, eraldisime kõik need tööd, mis käisid orgaaniliste laserite kohta, ning nende umbes 12) hulgast võtsime lähema vaatluse alla umbes 40, mis võisid kõige enam abiks olla meie ülesande lahendamisel.

Laseri jaoks kasutatavad tahked ained kristallide näol on väga kallid. Neid kristalle on keeruline kasutada ja väga raske täpselt poleerida. Orgaanilised värvained on odavad, lahuseid on kerge valmistada, ka jahutamine pole probleemiks, kuna lahust on võimalik aparaadis ringlenna panna. Kahjuks on orgaanilisi lasereid võimalik tänapäeval kasutada ainult väga lühikeste pulsudega.

Valgussõhvatused peavad olema ülitühikesed, umbes üks mikrosekund (üks miljondik sekundit). Tavalised valgusallikad annavad neid saja- kuni tuhandekordselt pikema

kestvusega ja on meie töös tarbetud. Oma konstrueeritud väiklambi jaoks tuli meil tellida kondensaator USA-st. Tuli hankida väga täpsed peeglid ja lasta need eriti hõbetada. Nende peeglite seadmine täpselt rööbiti üks-teisele ja perpendikulaarselt värvainemahutile oli äärmiselt raske ning kriitiline toiming, mis nõudis ülimalt kannatlikkust. Aktiivseks materjaliks meie katseil olid rodamiin-6G, rodamiin-B, fluoresteiin, 4-metüül-7-hüdroksükumariin ja akridiin-punane. Peale viimase olid kõik teised meie otstarbeks sobivad.

Tegime kindlaks, et on võimalik suhteliselt odavalt valmistada lasereid, mis nõuab ainult vähe ossid: peeglid, kondensaator ja transformeer. Oma aparadiil saame näidata, et orgaanilise värvaine laser on võimaline muutama valguskiire lainepikkuse ja andma väga lühikesi ja võimsaid pulse."

Auhindamiskomisjoni otsuses märgiti, et selle töö teema on kaugele üle tavalise keskkooli kursuse ja valitud ülesande tulemusriikas lahenduse näitab, mida võib saavutada entusiastlike õpilaste poolt kui neid tegevusele õhutada. Töö on esitatud hästi ja kirjeldus on koostatud ülimalt professionaalsel viisil. Autorid on palju lugenud ja on hästi mõistnud küsimuse põhimõtteid. Aparadi ehitamisel on näidatud suurt hoolt, osavust ja kannatlikkust. Töö teema nii teoreetilise arutluse kui ka praktilise lahenduse osas on raske. Arvestades seda, et autorid on alles gümnaasiumi 4. klassis, on töö tulemus ülimalt hinnatav.

Auhinnad andis edukale võistlejale üle keemia professor L. E. Strong, Earlham College, Richmond, Indiana, USA, kes on külalisprofessoriks Macquarie Ülikoolis. P. Helmerand ja L. Salasoo said auhinna diplomi ja 30 dollarit, mis oli välja pandud Austraalia Füüsika Instituudi

METSAÜLIKOOL KANADAS ALGAS 150 OSAVÕTJAGA

150 osavõtjat USA-st ja Kanadast kogunesid Kanadas Kotkajärvel alanud järjekordsesse "Metsaülikooli". Lektorite hulgas oli ka Malmöst kohale lennanud ORS-toimetaja Andres Küng. Osavõtjaid oli tulnud Põhja-Ameerika ka kõige kaugeimaist eestlaste keskustest — "Metsaülikooli" populaarsuses ei ole kahtelda. Vanuselt valdavaimaks rühmaks on 20 — 30-aastased, nende seas ka paljud ülikooli lõpetanud ja teaduslikke edas-õppijaid.

Kohe peale tavalist pidulikku jüripäeva tähistamist algasid Pärnu lipkonnas ettevalmistused suviseks matka- ja laagrihoojaks. Sisetegevus lõppes vägeva maskaraadiga, kus rahvahäletusel tunnistati parimaks maskiks vana katur (Leida Helberg). Leidlikem kostüüm oli ühel Lepatriinude pere liikmel — lepatriinu (Leena Kotkas).

Juuni algul võttis kuus pärnakat osa Södertäljes toimunud laskelaagrist, kust tuldi koju parimate muljetega.

Vahetult peale koolide lõppu toimus Boräsi lähedal Bredaredis lipkonnalaager "Vändrametsa" paari-kuümne osavõtjaga. Noored ise päästsid telgid, lipuvarda, toidukolded, söögilaad ja muud vajalikud ehitused. Ka toidu valmistasid noored ise. Igaõhtused lõkked olid noorte endi poolt korraldatud, sisustatud ja juhitud, ja lõikenumbritest ei tulnud kunagi puudu.

25.—27. juunil sai lipkonna tare Metsakodus omale "uue kuue": lagi, seinad, uked ja kapid vahetasid värvi heledamaks ja rõõsamaks. 10. juulil kolisid taresse kolmeks nädalaks elama Pärnu tänavused leeriõpilased, Leida Helberg ja Reet Kotkas Alingsäsi.

Noerastute laagrist Metsakodus võitis osa 9 pärnakat kogu laagrist ja 7 pärnakat osa-ajaliselt. Paljudele oli see esimene suurem laagri, na nii

mõnigi kahetset vahetevahel, et polnud talvel hoolsam olnud teadmiste ja oskuste kogumisel. Aga hästi klaarisid end pärnakad siiski. Mullusju staadionil toimunud spordipäeva "suurmeheks" oli väikemees Andres Laas, kes tuli esikohale kõikidel hundude aladel! Kopra salga tublid gaidid, "Kuldseid Vorstid" Epp Laas, Leena Kotkas, Marita Põllu ja Ann Varma osutusid parimaks telkkonnaks, ja Epp Laas tõi koju parima gaidi tiitli.

26. augustil algavad korrapäraseid koondused, neljapäeviti, nagu möö-

dunud aastalgi, algusega kell 18.00 kõigil üksustel. Kavas on rida väliskoondusi kui film lubab. Enne mihklipäeva saab ka läbi viia ka nappu-haiki ühel nädalalõpul, ja laupäeval, 25. septembril on õhtupoolik varutud mõeldud tegevuse meele-tuletamiseks sõnas, pildis ja helis. Sellele kokkutulekule ootavad noored peale oma vanemate ka kõiki noortesõpru ja eriti teise eesti noori, vaatama-kuulama pildipaala "Jüripäevast mihklipäevani", laulma ja mängima koos, ja kui hästi läheb — liituma Pärnu sõprusringiga.

"Pärnu" lipkond kevadest sügiseni

Osa laagriperet söögisabas. Vasakult teine laagri preinaie Reet Kotkas.

Euroopast oli äsja saabunud ka luuletaja- kirjandusteadlane dr. Ivar Ivask, kes veetis oma suvepuhkuse Soomes ja juhatas laupäeva õhtul Metsaülikooli viienda kursuse sisse oma luuleproloogiga. Samal õhtul tervitas kogunenud Metsaülikooli juhataja dr. Olev Träss, lugedes ühtlasi ette kirjalikud tervitused peakonsul E. Jaakonit, pr. S. Markuse ja Austraalia eestlaste Metsaülikooli dr. I. Salasoo allkirjaga. Kotkajärve poolt tervitas Heino Jõe, ja instruksioone andsid Margus Jukkum, Tarmo Heyduk, Märt Liinne ja Vello Sermat. Sõnavõttude järgne osa laupäeva õhtul oli osavõtjate omavaheliseks tutvumiseks.

Metsaülikooli juhataja dr. O. Träss tutvustas juhtkonda, kuhu kuuluvad abijuhatajad dr. Jaan Tiitusk (organisatsioon) ja Henno Sillaste (programm), Heino Jõe Sirge Vahtras, Lillian Puust ja Ah-to Palm-Leis.

Õppetöö algas 22. augusti hommikul dr. Ivaski loenguga "Jaani Kross — Eesti kultuuriruumi kroonik". Kross on tuntumaid kirjanikke tänapäevast Eestist, m.h. libreto kirjutaja Ed. Tubina tellimusoperile "Barbar Tisenhusen". Kross viibis Stalini ajal aastaid Siberis sunnitöölaagris. Ivar Ivask tutvustas peamiselt

Krossi, kes esineb ka luuletajana, romaani- ja novellitoodangut Kõneleja leidis, et Krossi looming ei ole mitte ainult kirjandus-, vaid ka kultuurilooline nähtus, kuna ta käsitleb eestlasti ajalool.

Prof. Felix Oinas Indiana ülikoolist tutvustas noortele eestlastele lähemaid hõimusi, soomlasi, ingerlasi, karjalasi, vadjalasi, veps-lasi, laplasi, tscheremisse, mordvalasi, votjakeid, sürjanegi, ostjake ja ungariasi. Lektor tutvustas nende hulgas tekkinud erinevaid keelgruuppe ja tõi keelenäiteid. Ta tõrjus tagasi vana müüdi, nagu oleks eestlastel "mongoli päritolu", mis tänapäevani esineb isegi teaduslikus teostes.

Prof. Oinas, viidates katsetele eesti keelt võrrelda m.h. suumeri keelega, et eestipärasena tunduvalt nimedes mõningates teistes keeltes ei tohi teha kergekäelsi järeldusi. Uurimised sel ajal peavad olema rajatud teaduslikule alusele.

Dr. Vello Sermati loney teemaks oli "Identsus", millele järgnes laudkonnaveustus Merike Teene, Heli Kopti, Valdur Oinase ja Kalle Merilo osavõtt. Kõikidele oma probleemide identseus õngituli eestlastena väga aamevõetelt. Ka kuulajaskond võttis elavalt sõna.

Tänavuse maleva "Noeratustelaagri" juhtkond. Vasakult Ingrid Tarkpea, Harald Senn ja Anders Mervald. (Foto: R. Norvell)

**METSAKODU
UUDISMAA**

POSTIARVE 694771 FALKÖPING

VABAČHUPIIRKOND EESTI
SKAUTLIKELE NOORTELE

di New South Walesi osakonna poolt.

Peeter Helmerand on Austraalias tuntud sporditegelase Leo Helmeranna poeg. Lembit Salasoo on Eesti Arhiivi Austraalias arhiivar dr. pharm. Hugo Salasoo pojapoeg. Lembit isa, dr. phil. Inno Salasoo on Sydneys New South Walesi Ülikooli orgaanilise keemia osakonna õppejõud.

Ootamatult lahkunud armast

Milda Vilistus't

* Kolga-Aablas
† Kanadas

Mälestavad kurbuses

LILLI ja EDGAR

NAIMA

ja lapsed perekondaatega

Oigu muid Sulle kergem kui oli elu!

Meie kallid

Erna Vanker

* 26.7.1909 Tallinnas
† 28.8.1971 Torontos

Mälestavad leinas

LAINE ja HARALD

AIME ja HANDO

TIJU ja MATI

Prof.

Birger Nerman

Mälestavad

ESKILSTUNA EESTI SELTS

ESINDUSE KOONDIS

EESTI RAHVUSFONDI KOONDIS

End. Eesti Rahvustfondi peasekretäri

Arnold Peets'i

mälestab

EESTI RAHVUSFONDI ESKILSTUNA OSAKOND

Arnold Peets'i

matusealitus toimub esmaspäeval, 6. septembril kell 13 Siora Kapellet'is Räkstas.

Intervjuu uue eesti konsuliga

Algus lk. 1

eestlaste üldseisukohast vaadatud, vastas küsitav: "Ma usun, et sellel on äärmiselt suur ja oluline tähtsus Eesti Vabariigi tunnustamise kontinuitiivsele seisukohale, arvestades eriti hiljutiste tagasilöökidega Londoni saatkonnas aset leidnud kurbade sündmuste puhul."

Edasi selgus, et praktiliselt toimub Kanada eestlaste konsulaadi tegevuse rakendamine lähemate nädalate kestel, kusjuures enne seda on uuel konsulil kokkusaamine peakonsul E. Jaaksoniga New Yorgis. Loomulikult kulgeb konsulaadi tegevus vabariigisegse konsulaarvõime alusel, kusjuures Ilmar Heinsoo töötab tihedas kontaktis peakonsul Jaaksoniga. Kõige lähemal ajal on ette nähtud I. Heinsoo ametlikkude kontaktide võtmine kohapealsele balti konsulitega ja konsulaarkorpusse.

Kuna aukonsuli koht pole tasuline, küsime, kuidas konsulaadi ülalpidamise kulud kaetakse. "Asjaajamise ja büroo kulud peavad kattuma konsulaardokumentide väljastamisest, nagu passide väljastamisest ja pikendamisest jne. Konsulaadi asukohaks on eriruum 261 Davenport Roadil."

Vesteldes mitmesugustel eestlaste probleemidel, esitasime usutletavale küsimuse: "Millised on Teie soovid aukonsulina Kanada eestlastele ning nende organisatsioonidele?"

Ilma pikema järelemõtlemiseta vastas värsket aukonsulilühidalt ja selgelt: "Minu sooviks on, et minu tegevus aukonsulina Kanadas kujuneks ühendavaks faktoriks Kanada organiseeritud eestlaste elus, sest igasugused lahkeliid, sallimatus ja respekti puudumine, ükskõik kas organisatsioonide või kaasmaalaste vahel, nõrgendab meie ühist eesmärkide taotlust, olles kasuks sellele võimule, kelle eest meie oleme võõrsile asunud."

Vestlus hargneb edasi puht-isiklikel ja niilõelade "inimlikel teemadel. Värske Kanada eestlaste aukonsul,

keda ametlikult on nimetatud "aukonsuliks kohustetähtsaks", nagu oli seda ka kadunud Joh. Markus, meenutab pagulaspolve algaegu Rootsis ja Inglismaal ning sõnab siis: "See elutempo Kanadas on kohutavalt kiire — ajast jääb alati puudu, misprast ei saa nagu oma isiklikku elu eladagi Tahes-tahmata jäävad mõnedki eriharrastused ja hobbud unarusse või saab neile ainult väga-vähe tähelepanu omistada."

"Need oleksid?" küsime uudistavalt ja kuulame vastuseks, et Ilmar Heinsoo on innukas tennisemängija, kuna markide või liblikate kogumise kirg on talle vöörad. "Aga peale tennisemängi, on mulle südamelehedena raamat, mitte ainult emakelne, vaid ilmse kirjandus, eriti poliitiline kirjandus. Püüan rahvusvahelise poliitilise kirjandusega kontaktis olla ka edaspidi uute ülesannete juurdetulekul, sest see on tarvilik ja ma ei saa oma huvide maha matta."

Lõpetades esitame aukonsul Heinsoole küsimuse, mida ta enam kui 20 aastase Kanadas elamise kestel Kanada eestlaste ühiskondlikust ja kultuurilistest saavutustest eriti esile tõstaks?

"Kõik, mis eestlastel positiivselt on saavutatud ja teinud on mulle inspireerivaks olnud mitte ainult isiklikus elus, vaid ka rahvuslikus tegevuses. Kanada eestlaste saavutused enam kui kahekümne viimase aasta kestel on vaidlematult palju suuremad kui me seda kaheksakümend aastat tagasi ette kujutasime oskame. Terve rida Kanada avalikku elu juhtivatel tegelastel on mulle korduvalt märkinud, et nad lausa imetlevad kõike seda, mida väikene eesti rahvusgrupp on teinud ja suudab. See siiras imetus ja tunnustus jagamine peaks meid kõiki edaspidi inspireerima kõigil neil tegevusaladel, kus tegutseme ja töötame oma rahva hüvangu eesmärgil," lõpetas aukonsul Ilmar Heinsoo oma vestluse meie lehele.

Rud. Soolo 80-aastane

Leinateateid

Tallinnas suri 1. juulil Marie Lih. stind. 9. juulil 1893 Jõgeval. Eestis suri Harald Kaun.

Armas

Ingeborg Mühlerverk'i

n-na Nysten
* 6.5.1893
† 28.8.1971

mälestavad kurbuses

FRIDA LINDQUIST

OLGA HALLBERG

LONNY HANSSON

IDA E. KADAK

JULIE KÖRGMÄ

BENITA ja HEINO LAGUS

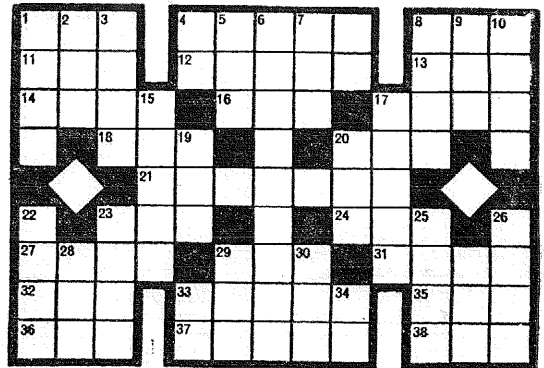
ELFRIDE ja ARTUR MUST

JULIE ONNO

ELLA TUPITS

Matusealitus toimub teisipäeval, 7. septembril kell 13 Üppenbarelise kirikus Hägerstenis.

EPL ristsõna nr. 24

Paremale: 1 tuntud spordiklubi Stockholmis 4 linn Eestis 8 liha liik 11 vanus 12 liige Türgi-Tatari rahvast 13 5nd. Eesti riigivanem 14 jälle 16 selge 17 pöörlev keha 18 nimi Piiblist 20 saviaine 21 riik Aafrikas 23 sisekääk 24 on magajal magus 27 ihu 29 REE sekretär 31 kaunistus 32 kõhlev küsimus 33 soojusühik 35t jõgi Aafrikas (or.k.) 36 osa toast (om. käänne) 37 üleskutse võla tasumiseks 38 näitlejatar Rähni' eesnimi.

Alla: 1 abista 2 sama, mis 11 paremale 3 raskus 4 raadium 5 auk 6 rehetoa 7 7 käsk piissi täitmiseks 8 usuldusväärne, ustav 9 kuulub/peadi juurde 10 rahvas ja keel Euroopas 15 hulka 17 püha töötus 19 roheline väli 20 näo osa 22 vastik (saksa k.) 23 kõrk 25 Kitsi 26 peolinn Euroopas 28 õhtune valgus 29 int. lennuliin 30 Vana-Kreeka koidujumalanna 33 pikkusmoot 34 sama, mis 4 alla.

Lahendus 23:

Paremale: 1 paber 4 putka 7 aua 8 oli 9 Rei 10 indilema 13 kakao 15 kaasa 17 Paasikivi 19 kilp 20 Lido 22 osuta 25 maale 27nari 29 abimehed 30 Oia 31 ude 32 era33 kired 34 märts.

Alla: 1 palk 2 Eakal 3 Rodos 4 plekk 5 traavi 6 Aida 11 Naapoli 12 malline 14 apikaali 16 sidur 18 ilu 19 illane 14 apikaali 16 sidur 18 ilu 21 Kim 21 orikas 23 semud 24 tihem 26 abar 28 ader 30 OK.

rustest, mil ta trükkikunsti kõrval õppis ka maalikunsti, püritud kutsu-musele. Rudolf Soolo on maalitud palju, sealjuures ajaga kaasa sammu-des kuni abstraktssuseni välja, osuta-des silmapaistvat värvi- ja vormimeel- — viimast on ta arendanud ka fantaasiarikastes pisiakulptuuri-des-statuetides. Kui vaadata tema loomingut, siis kerkib vägisi mõte, et ta pidanud juba noorusest alates pühendumat mitte teises, vaid esmas-ses järgus kunstiloomingule.

Soovime juubilarile head tervist ja pikka maailmist.

K.

Rudolf Soolo autoportreega.

Usulised raadiosaated igal pühapäeval, teisipäeval, kolmapäeval, reedel kl. 18.30—18.45 lähilainel 35 m. Trans World Radio.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Jakobis peajumalat. 5/9 kl. 9.30. kog. õp., oreli H. Kiisk, armulaud, laulur. Piiblisalmid tel. 68/21 32 77.

ALINGSAS: Maakirikus jumalat. 11/9 kl. 13, abipraost K. Veem, oreli PG Strömberg, laululehed.

GÖTEBORG: EEL K Gbg ja L-Rootsi kog. jumalat. Kristiines 12/9 kl. 14, abipraost K. Veem, oreli PG Strömberg, laululehed. Leeriõpetusest osa võtta soovijaid palutakse registr. enne jumalat. käärkambris või kog. esimehele tel. 031/54 32 47.

EESTI AP. ÖIG. KIRIK

GÖTEBORG: Guldheeni Orto-dokskirikus 18/9 kl. 19 ristulendamis-jumalat., protonotar J. Poska. 19/9 kl. 11 liturgia, ülempär. A. Nael ja protodiakon N. Suursõot. Pärast teenistust Naistringi poolt korraldatud kohvilaud ja loterii.

SOOME ORTODOKSIKIRIK

STOCKHOLM: 5/9 kl. 11 Jakobis kiriku kõrval asuvas kabelis liturgia, seajärel teispäevaringi ja ikooni-maailmiringi töö algus. Teenid ülempär. M. Juhkam.

VABARIKIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Brävallag. 11, 4/9 kl. 18 ja 5/9 kl. 11 Herman Ahlberg Boräst. Koor ja noored. 5/9 kl. 10 algab Eesti Pühapäevakool, kuhu kõik lapsed on teretudud.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrullag. 37, 5/9 kl. 15 jumalat., H. Ahlberg. Pärast jumalat. Kristuse surma mälest., O. Loogna.

ALINGSAS: Östra Kyrkö. 8 B, KFUM aua, jumalat. 12/9 kl. 11.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 10 jumalat. 3/9 kl. 18, 4/9 kl. 17, 5/9 kl. 11, R. Vösu.

GÖTEBORG: Smyrna Nelipühikog. Park. 1, 5/9 kl. 15 (uus aeg) jumalat., Kristuse surma mälest., koor, soolo- ja duetlaule, jutlus. Pühapäevakool algab 12/9 kl. 15, informatsioon tel. 27 73 65.

HELINGSBORG: Slottshagskyrkan, Långvinkelag. 26, sissekäik, pargist, jumalat. 5/9 kl. 14. E. Paeslid.

JONSERED: Kyrkö. 3 B, c/o Vilisjar, 8/9 kl. 18 palvus.

NORRÖPÖPING: Taberna-kel, Kungsg. 26, jumalat. 5/9 kl. 13, J. Freiman, E. Seedman jt. Eesti O-ak., Bräddag. 54, palvet. 4/9 kl. 18, kõnet ja laulu lihelindid.

ESTNISK ARIHETSKAPITALET Box 476, 101 26 Stockholm

Rootsi televisiooniprogramm

TV Lördag

9.00 TV-nytt.
Vuxenutbildningen:
0.05 Start — program för cirkelledare i engelska för vuxna.
9.20 Parlez français — franska i praktiken. Introduktion.
9.40 De vita hästarna. Färg. Den spanska hovridskolan i Wien presenterad av Anders Gernandt.
Suomenkieliset ohjelmat eller finskspråkiga program.
10.00 Mitä muurin jälkeen eller Efter muren — Reportage om näringsliv och levnadsstandard i Öst-Tyskland. Foto: Jorma Karhunen.
10.30—11.00 Eurooppalainen eller Hur nära är farfars tid? Ett avsnitt ur den kulturhistoriska serien Europe. 1910-talet presenteras.
Textat på svenska.
17.25 Helgälskringning. Färg. Från Kvikkjokks kyrka i Norrbotten.
17.30 Vecko-nytt — den gångna veckans händelser i ett program för hörselskadade.
Textat för hörselskadade.
17.45 Cykel-VM. Färg. Från VM för amatörer i Mendrisio i Schweiz. A. Hegerfors.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Cykel-VM, forts.
18.20 Förolympiska spelen. Färg. Från de förolympiska tävlingarna på Dantestadion i München. Sven Petersson.
19.30 TV-nytt, väder, sport.
20.00 Hvar 14:e dag. Färg. En ny titlar- och kritikersuccé.
20.30 Det händer i ettan. Färg. Nytt om TV 1 och program som kommer.
20.40 Svenska expeditioner — Gösta Moberg genom Sahara 1924—26.
21.10 Show i Berlin. Färg. Underhållning i anslutning till Internationella Radio- och TV-mässan i Berlin.
22.10 TV-nytt, väder, sport.
22.30—23.25 Snöbollar som jobbar. Färg. Tony Curtis som Danny Wilde och Roger Moore som Lord Brett Sinclair i de mest otroliga äventyren.

TELEVISION 2

15.25—17.15 Fotboll — direkt från EM-matchen Österrike — Sverige i Wien. Bengt Grive.
17.15 Håll dig igång! Bengt Bedrup.
17.45 Titta in... Färg... på Kungl. Borgen och möt unga och gamla förmågor från hela landet. Programledare: Sid Jansson. Från 18.6.
18.30 Ung kvinnor. Färg. Engelsk serie efter ett par böcker av Louisa M. Alcott. Handlingen utspelas i New England, Amerika, på 1860-talet. Del 8.
I rollerna: Angela Down, Jo Rowbottom, Sarah Cize, Janina Faye och Stefanie Bismad.
18.35 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Piratskatten 1 — amerikansk seriefilm från 1935. 12 delar. Den hemliga kartan.
19.50 Pingvinstaden. Färg. Från Antarktis.
20.30 TV-nytt.
20.35 Sabotören — Amerikansk film från 1942 av Alfred Hitchcock med Francis Lee, Robert Cummings, Otto Kruger och Alan Baxter.
20.50 Öppet hus. Färg. Blandad underhållning med Claes af Geijerstam.

TV Söndag

Vuxenutbildningen.
9.45 Svenska för er — Introduktion till en radiokurs i svenska för utländska.
Suomenkieliset ohjelmat eller finskspråkiga program.
10.05 Uutisviikko eller nyhetsveckan. Endast på finska.
10.20 Viktor Klimenko, Kaseka eller Viktor Klimenko, kosacken — Sönger till Volga, sköppen, kvinnan och hästen. Regi: R. Degerholm.

Textat på svenska.

11.00—12.15 Högmässa från St Petri kyrka i Malmö — kyrkoherde Herman Schlyter.
14.00 Sportspegeln — Cykel-VM Mendrisio, förolympiska tävlingarna i München och motortävlingar i Monza, GP för Formel 1 som ingår i förar-VM.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 På ett mentalsjukhus — reportage från St Lars sjukhus i Lund.
18.30 Introduktion till "Familjen Benvenuti". Färg. En ny serie.
18.40 Familjen Benvenuti. Färg. Italiensk serie i Rommijö med Enrico Maria Salerno, Valeria Valeri, Massimo Finelli, Giusva Fioravanti och Gina Sammarco i rollerna.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Oppenheimer — säkerhetsrisk? Färg.
En rekonstruktion från BBC av de sk förhören med Robert Oppenheimer, som misstänkts för kommunistiska sympatier.
Hans vetenskapliga arbete var nära anknuten till atombomben. Robert Oppenheimer spelas av Stephen Murray.
21.30 Skillingtryck med Astrid Lindgren och Alf Pröysen. Inspelningen blev ett av de sista TV-framträdanden dikteren och vissångaren Alf Pröysen kom att göra.
21.40 Sportspegeln.
22.10 TV-nytt, väder.
Vuxenutbildningen:
22.15—22.25 Nationalekonomi — TRU presenterar kursen i Nationalekonomi på universitetsnivå.
Kursen ger allmän ekonomisk orientering eller kompetens motsvarande 10 eller 20 poäng.

TELEVISION 2

18.30 Det susar i säven. Färg. Håkan Serner ärser ur Kenneth Grahames bok 15. Paddas speciella tur.
Vill du se gässen. Färg. Följ med Sambo och Pella till Viltgullagård.
18.35 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Sportnytt.
19.30 Piratskatten. 2. Över kajkanten i 10 kilometer fart...
19.50 Ning wendette. Färg. Per Filip och Mia Marianne sjunger.
20.00 Detta om Danmark — sommarbilder från Århus av Lars Krantz och Lars Lundgren.
20.30 Leningradsymfonikerna — Leningrads symfoniska orkester spelar Violinkonsert nr 4 i D-dur av Mozart. Solist: Viktor Tretjakov. Dir: Jurij Temirkanov.
21.00 TV-nytt.
21.05 Sydvägen till Annapurnas topp. Färg. Annapurna i Himalaya är världens tinda berg ifråga om höjd, men betydligt svårare att bestiga än tex Mount Everest.
Våren 1970 besegrades Annapurna av en expedition under ledning av journalisten och alpinisten Chris Bonington.
22.00—22.30 Rysaren: Det är för sent nu.
En engelsk serie visas berättelser om författarhustrun Sarah, som i 20 år passat upp sin man, men en dag tar egna initiativ...

TV Måndag

Skol-TV:
9.20—9.40 Världens natur och klimat.
2. Natursens omvandling. Färg.
Vuxenutbildningen:
10.10 Fritt val? Studie- och yrkesvägledning för gymnasieskolan, årskurs 1.
10.35 Studieteknik. 1. Studier — varför?
10.40 Studieteknik. 2. Studier — vad händer?
10.45 Studieteknik. 3. Studier — vad är det?
10.50 Studieteknik. 4. Studier i grupp.
10.55—11.00 Studieteknik. 5. Studier inlämning.
Skol-TV:

12.00—12.15 Matematik. 1. I trollosgen.
12.20—12.40 Nordens natur och klimat. 2. Bygd i norr.
Vuxenutbildningen:
13.30 Att leda en studiecirkel.
14.00—14.25 Yrke och framtid. 1. Efter fackskolan åk 2.
Skol-TV:
14.30—15.00 Treans musik. Lärarprogram.
För småbarn:
16.30—16.45 Halvtem — Herr Barba-länder funderar på vad som menas med tjock och smal. Färg.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Mysteriet på Flaxton. 9. Budbäraren. Färg.
Vuxenutbildningen:
18.30 Studieteknik. 1. Studier — varför?
18.35 Matematik på nytt.
18.45 Eva Serning. Södra bergens bal-lajkor och internationella folk-dansklubben. En hyllning till cir-kuslandet Ryssland.
19.00 Oss grannar emellan. Engelsk komediserie med Peter Jones, June Whitfield, Reg Varney och Pat Coombs.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Jaktböken — prisbelönt film från BBC om en falkenerare och hans hök. Färg.
20.30 Från socialism till ökad jämlik-het. 2. Upp till kamp...
Om framväxten av det Socialdemo-kratiska Arbetarpartiet och om den kaotiska arbetsmarknaden under 1900-talets första decennium då arbetarrörelsen led nederlag vid storstrejken 1909.
21.20 Försvärstaktiska. 3. Ett gott parti.
I rollerna: Vladimir Raz, Jiri Vála, Jirina Jiraskova, Iva Janzurova, Ladislav Pecek, Daniela Kolarova, Radovan Lukavsky, Vladimir Brabec.
22.10 TV-nytt, väder.
22.15—23.30 Mot solen — sceniskt dikt inspirerat av Edvard Munchs liv och konst. Manus, regi och koreografi: Edith Roger och Barthold Halle. Musik: Alfred Janson.
Kringkastingsorkester spelar under Sverre Bergh med Harald Berger-sen och Jan Garbarek som saxofon-solister. Sångare från Den Norske Operas kör. Medverkande dansare: Jens Gaff, Guri Lysell, Mette Möl-ler, Kari Blakstad m.fl. TV-regi: Rolf Clemens. Färg.

TELEVISION 2

18.30 Tintins äventyr. Färg. Krabban med guldklorna. 1. Missänkta händelser.
En konstig man eller 2.000.000.000 är på 8 minuter. Färg. Tecknad film av Hans Arnold och Einar Linde.
Sveriges bidrag till Eurovisionens utbyte av tecknad film.
18.35 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Nationalekonomi. TRU presenterar kursen i nationalekonomi — den första TV-kursen på universitetsnivå.
19.40 Jänken — svensk långfilm från 1970. Regi: Lars Forberg efter en roman av Märta Weis.
I rollerna: Anita Ekström, Lars Green, Mona Dan-Bergman, Inger Ekström, Gunnar Ossiander.
21.15 TV-nytt.
21.20 Språket som klassgräns — om människors olika sätt att tala.
22.35 Backspelen — Eric Forsgren tittar 10 år tillbaka

TV Tisdag

Skol-TV:
8.30—8.50 Socialkunskap. När nöden är som störst... 1. Vera, ett alkoholfall.
9.00—9.15 Rytm och rörelse, åk 2.
12.00—12.15 Matematik. 1. I trollosgen.
12.45—13.05 Matematik åk 5. 1. Bråk.
13.10—13.30 Människan och naturen. 1. Äta och åtas.
14.00—14.20 Naturkunskap åk 1. 1. För och nu.

14.30—14.50 Musik åk 5. Lärarpro-gram.
För småbarn:
16.30 Rasmus Nalle. På jorden runt-färd med Pingo, Pelle, Sälle och Sköld. 2. Båten. Färg.
16.35—16.50 Joe — Om en liten eng-elsk pojke, hans familj och deras upplevelser vid havet. 1. Joe och den stora familjen. Färg.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Höstjox. Att göra karriär och lyckas här i livet.
Vuxenutbildningen:
18.30 Studieteknik. 2. Studier — vad händer?
18.35 Säg ni dom här? Programma-kare väljer favoritprogram. Vård: Lars Orup.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Black, white and blues. Med-verkande: Paul Oliver, Champion Jack Dupree, Chicken Shack, Fleet-wood Mac, John Mayall, Pete Townshend från The Who, Alexis Corner, B. B. King, Muddy Waters, Mike Vernon m.fl. Färg.
20.50 Moment — Aktuellt om kultur, massmedier och debatt.
21.20 Karriären framför allt. Engelsk serie med John Stride. Färg.
22.10 TV-nytt, väder, sport.
Vuxenutbildningen:
22.20—22.30 Nationalekonomi. TRU presenterar kursen i Nationaleko-nomi — den första TV-kursen på universitetsnivå.

TELEVISION 2

18.30 Polarvärld — rysk film. Färg. Om djur och natur kring Norra Is-havet.
18.35 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Sextetten Karlsson. Svensk ungdomsfilm från 1945.
20.55 Dokument utifrån. Internatio-nella reportage.
21.35 TV-nytt.
21.40 Backspelen. Eric Forsgren tittar 10 år tillbaka.
22.25 ca TV 2 Teatern: Glimtar ur höstens pjäser.

TV Onsdag

Skol-TV:
9.00—9.15 Trafik. På väg till lekplat-sen.
12.00—12.15 Titt ut i naturen. 3. I skördetid.
12.20—12.40 Se, lyssna, uppleva. Naturen som formgivare.
Vuxenutbildningen:
12.45—13.10 Yrke och framtid. 1. Efter fackskolan åk 2.
Skol-TV:
14.00—14.20 Musik åk 4. 1. Program för lärare.
För småbarn:
16.30—16.45 Albin — tecknad berätt-else om er liten kul kille och hans fantasivärld. 2. Albin vill bo i skog-en. Färg.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Röda havets hemligheter. 2. Pärlorna. Färg.
Vuxenutbildningen:
18.30 Studieteknik. 3. Studier — vad är det?
18.35 Dr Finlays journal. I huvudrol-lerna: Andrew Cruickshank, Bill Simpson, Barbara Mullen och James Hayter. Färg.
19.25 Sitter ni nöjd? Då är Ni be-kräva eller tanklös — eller tror Ni att det är tufft? Färg.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 En zigenarfamilj splittras — finskt dokumentärprogram om zige-narnas svårigheter att anpassa sig till dagens samhälle.
20.45 Blommor att älska — jugosla-visk tecknad film.
20.55 Stig Järrel berättar minnen.
Stig Järrel firar denna månad 40-årsjubileum som skådespelare. I fyra program berättar han minnen från sitt skiftande teaterliv och från sin barndoms somrar hos morför-äldrarna i Luleå.
21.10... Jag blir märkvärdigare efter min död... Ett program om Aug-ust Strindbergs sista levnadsår och om hur diktern hedrades. Färg.
21.45 Insyn.

22.10 TV-nytt, väder, sport.
22.30—00.10 Den förlorade sonens återkomst — Tjeckoslovakisk lång-film från 1966. Regi: E. Schorm.
TELEVISION 2
18.30 Öppna får du se. Bilder på stubben. 7. En by som heter Gimsjö.
18.35 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Spelaren — en pjäs, som bygger på ett manus av Peter Ekberg, om Fredriksson och Moberg och en li-ten del av dom 700 miljoner kronor som omsåts på toto varje år. Regi: Lennart Hjälström.
20.35 Blommor och omoral. Färg. Vissångaren Stefan Groth i Hälsing-lands sommarhaga.
20.50 TV-nytt.
20.55 Sverige i det kalla kriget. För att aldrig mer draga ut. I tre doku-mentärprogram skildrar Olle Häger och Hans Villius den politiska ut-vecklingen omedelbart efter andra världskriget och Sveriges agerande i spänningsfältet mellan stormak-terna. Bland medverkande Gunnar Myr-dal, Herbert Tingsten och Einar Gerhardsen.
21.25 Backspelen. Eric Forsgren tit-tar 10 år tillbaka.
22.10—22.55 Musikfest i Emmaboda. Svensk jazz och folkmusik — film-reportage av Tord Nilsson.

TV Torsdag

Skol-TV:
8.30—8.50 Naturkunskap åk 1. 1. Förr och nu.
Vuxenutbildningen:
9.20—9.45 Fritt val? Studie- och yr-kesvägledning för gymnasieskolan, åk 1.
För småbarn:
16.30—16.45 Sjöörarsally. Sally på fisketur. Färg.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Skönheten och odjuret. Fransk tecknad folksaga.
Vuxenutbildningen:
18.25 Människor i samspel.
18.30 Studieteknik. 4. Studier i grupp.
18.35 "Int här det sig med fjäll int". Siwert Ohlman granskar fjällturis-mens lönsamhet. Färg.
19.05 Henry Phyles dubbelliv... el-ler agent mot sin vilja. Ett avsnitt ur en amerikansk serie med Red Buttons och Fred Clark.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Sjung en skön sång... Sängs-tund med ungdomar från Björn-gårdsvillan i Göteborg.
20.30 Världen i fokus. Utrikesrepo-rtage. Färg.
21.00 Operettkonsert vid Näckros-dammen. Solister och orkester från Stora Teatern i Göteborg.
Dir: S. Lindedal.
21.30 Bröderna Karamazov — rysk filmatisering av Dostojevskijs ro-man. Färg. Del 2.
22.10 TV-nytt, väder, sport.
22.25—23.40 Ugrumfloden. Fjärde och sista delen.

TELEVISION 2

18.30 Öppna får du se. 8. Berit cyklar omkull igen.
18.35 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Herskap och tjänstefolk. Färg.
20.20 Aktieägaren och företaget — om småspararen och de börsnote-rade företagen. Intervjuer med Tore Broadahl (Svenska handelsban-ken), K. A. Wegerfelt (Astra), Lars Ramklint (Veckans Affärer) och Lars Lindstrand (Sveriges Aktie-sparares Riksförbund).
21.00 TV-nytt.
21.05 Sverige i det kalla kriget. Det ska vara en cowboy. Det andra pro-grammet i Olle Hägers och Hans Villius dokumentärserie om det kalla krigets återverkningar i Sve-rige.
Medverk. bl.a Herbert Tingsten, Hilding Hagberg och Gunnar Heck-scher.
21.40 Sportnytt.
22.00 Backspelen. Eric Forsgren tit-tar 10 år tillbaka.